

Приказки

Дарът
на
Феите

Хелена Неделчева

НЕВЕНА НЕДЕЛЧЕВА

ДАРЪТ НА ФЕЙТЕ

ПРИКАЗКИ

ЧУЧУЛИГАТА

Връщал се един ден чичо Радой бързоходецът от пазар и се отбил край бистрия извор да си отпочине. Починал си той, похапнал си и му се подремнало. Наблизко имало една хубава круша и той отишъл под нея. Турил си под главата дисагите, наметнал се с кожухчето си и заспал сладко-сладко.

По едно време се събудил и почувствал да пърха нещо до гърдите му. Отначало се стреснал: какво ли ще да се е завряло при него под кожухчето? Но като погледнал, видял една малка птичка, която се гушела и треперела с крилцата си до сърцето му. Била малка чучулига. Чичо Радой бързоходецът се усмихнал приятелски и като я поприврал с ръката си, попогладил я и взел да се оглежда: защо ли е дошла тая чучулига при него? Погледнал той наоколо по небето и видял един сокол да се вие над тях. И тогава разбрал, че сигурно соколът е гонел чучулигата и тя е дошла да се скрие под кожухчето му.

Разгърнал чичо Радой пазвата си, сложил птичката вътре, метнал от другата страна дисагите и тръгнал да си върви за село. А соколът се виел в небето над тях.

Най-последно, когато влезли в селото и чичо Радой стигнал къщицата си, поогледал се и видял, че соколът го нямало вече. Тогава той пуснал чучулигата свободно да си хвърка.

Един ден чичо Радой пак отишъл на пазара. Завел той там една от кравите си с теленцето да ги продаде, защото искал да си направи нова къщица, а не му достигали парите. Продал той кравата с теленцето, взел парите, които му дали за тях, и тръгнал да се връща. Като стигнал до извора, пак седнал да си почине и пак позадрямал под крушата.

Като си отпочинал добре, той станал и си наплискал лицето с изворната вода. После си наметнал кожухчето и тръгнал за село. И още влязъл не влязъл в двора, той извикал на жена си, че е продал кравата с телето и е взел добри парици. Ще си направят и те най-последно къщица.

– Колко взе? – попитала го жена му.

А децата им ги заобиколили.

– Добри пари – отвърнал чичо Радой, – добри пари!

– Дай да ги видим, де! – подканила го жена му.

– Ей сега! – и чичо Радой бръкнал в пояса си да извади кърпата, в която бил вързал парите. Но тук търсил, там търсил – нямало в пояса му ни пари, ни кърпа.

– Брех, ами сега? – ударил се по челото чичо Радой. – Няма ги парите!

– Как тъй? – стреснала се жена му. – Я прегледай по-добре! Виж по джобовете си, че то може ли, толкова пари!

Гледал чичо Радой, търсил – няма.

– Вѣх, Божичке, че то как може такова нещо – завайкала се жена му.
– Божичке, отиде и кравата, и телето, и парите... По-добре хич да не беше я водил на пазар...

Децата ги гледали като втрещени, а по лицето на чичо Радой закапали едри капки пот от мъка и тревога. Цял се претърсил той, но кърпата с парите не намерил.

– Ще се върна назад – рекъл той, – може да съм ги извадил някъде из пътя. Ще се върна да ги потърся.

– Ех, върни се – казала плачешком жена му, – върни се, ама то толкова хора от пазар се връщат, досега може да ги е намерил някой.

– Ще се върна, пък какъвто ни е късметът...

И тъкмо се канел чичо Радой да прекрачи прага и да излезе от къщи, една птичка прилетяла, втурнала се в стаята и пуснала пред краката му една кърпа. После изхвъркнала навън и кацнала на крушата при кладенеца.

Навел се бързо чичо Радой – и какво да види: неговата кърпа и парите вътре вързани – парите от кравата и телето.

– Господи Боже – извикал той, – какво е това чудо? – и излязъл да види пак птичката.

И каква била изненадата му, когато той видял да подскача на крушата чучулигата, която той бил носил по-рано в пазвата си, за да я запази от сокола.

Чучулигата прилетяла още веднъж над главите на смаяния чичо Радой, над жена му и децата му, и излетяла към небето.

– Това е Божа работа – казала стрина Радоевица, – Божа работа е! Една птичка да донесе кърпата!

Дълго време в село се говорило за чудната случка с чучулигата, а в семейството на чичо Радой това се говори и се споменава и до днес. А ще се споменава може би и от внуци, и от правнуци...

ПРИЗНАТЕЛНОСТ

Живели някога, много отдавна, горе в планината, при една тепавица, един мъж и една жена. Мъжът по цял ден работел при тепавицата, а жената разкопавала близката полянка и насаждала картофи.

Един ден им се родило малко хубаво момиченце, което нарекли Росица. Бащата бил много радостен и с песен пускал буйния поток в тепавицата, а майката през свободното си време, когато малката Росица спяла, ходела в близката гора да събира ягоди или гъби.

Случило се веднаж, както си беряла ягоди, да чуе някакво скимтене наблизко в храстите. Отначало тя малко се поуплашила, но после се приближила и видяла близо до една хралупа в храстите едно съвсем мъничко меченце. Хралупата била празна, а мечето продължавало да скимти.

Тогава майката се сетила, че това меченце сигурно ще е на мечката, която преди два дни няколко овчари били убили. Тя била милостива жена, спомнила си за своето мъничко детенце, което също така би плакало гладничко, ако тя се разболее или случайно умре. Затова се навела, взела мечето и го занесла у дома си. Там тя го накърмила и се грижела за него, както и за своята малка Росица. Когато мечето поотрасло, тя го пустила в гората да си търси само храната.

Малката Росица растяла под грижите и любовта на своите родители. Но минало се известно време, и в една студена дъждовна нощ татко ѝ се простудил, разболял се и след няколко дни умрял.

Майка ѝ много плакала за него и не знаела какво да направи – дали да слезе долу в селото, или да остане на тепавицата. Най-после решила да остане горе, на тепавицата, защото ѝ било мъчно да се раздели с това, което я заобикаляло. Всичко, което ѝ напомняло за нейния добър мъж, ѝ било мило и скъпо. Но тъй като била сама и слаба, а и нямало кой да пази малката Росица, тя се прибрала в малката къщица край полянката, а тепавицата я поели други селяни.

Оттогава майката почнала да води малката Росица в гората и те заедно събирали разни треви и билки, които продавали на селяните против всякакви болести.

Така се изминали няколко години. Но един ден някои селяни я наклеветили. Говорели, че жената, която живеела горе, на планината, и продавала билки, била магьосница, че правела всякакви лоши магии и затова била много опасна за селото. За да се избавят от нея, хората от цялото село се събрали и решили да отидат да хванат жената, да я доведат долу и наскоро селото да я хвърлят на мечката стръвница, която била уловена наскоро от селяните с капан.

Решили и го сторили. Отишли една сутрин много рано горе в планината, хванали жената, вързали я с въжета и я смъкнали долу в селото.

Росица много плакала, но нямало кой да я чуе. Отвели майка ѝ. Само една жена се смилила над момиченцето и го прибрала в своята къща при децата си.

На другия ден се събрали всред селото всички хора и довели със синджири мечката. След това довели и жената, която гледала всички с хубавите си кротки очи, без да знае защо са я вързали и какво ще правят с нея.

Най-после, когато всички първенци от селото се събрали около заграденото празно място, където била стръвницата, решили да хвърлят жената при нея. Няколко здрави мъже хванали беззащитната жена и я блъснали вътре при страшната мечка.

Но какво било учудването на всички, когато мечката вместо да се хвърли и да разкъса жената, както очаквали, заръмжала радостно. После се хвърлила в краката на жената и почнала да ги ближе. Повдигнала рошавата си глава и заблизила ръцете ѝ.

– Това не е магьосница – викнали жените, които гледали наоколо и се просълзили от умиление. – Това е светица. По-скоро трябва да се извади оттам.

Жената отначало много се уплашила, когато я блъснали при мечката, и мислела, че този е последният час от живота ѝ. Но после, като видяла мечката да ближе краката и ръцете ѝ, да се изправя и да трие главата си о роклята ѝ, тя изведнъж познала онова малко беззащитно меченце, което намерила някога в гората. То имало същия бял кичур козина на главата си и същото отхапано от единия край ляво ухо. Селяните бързо извадили жената и върнали при нея малката Росица. Тя, като видяла майка си, хвърлила се на шията ѝ и заплакала от радост. След това с почести и свирни завели жената и детето пак горе в планината в малката им къщичка.

И никой друг освен жената не знаел, че тя дължи живота си само на чудната памет и признателност на мечката. Малкото мече, израснало вече като голяма мечка, никога не бе забравило тая, която го бе намерила в гората и го бе откърмила.

И неведнъж майката разказвала на Росица за чудната признателност на животните за стореното им добро. Но от всички други у мечката сякаш тая признателност е най-голяма.

И когато довършвала разказите си, тя добавяла:

– Ако и хората помнеха доброто, което им е направено, поне толкова, колкото и мечката, то все пак би било много добре...

МЕЧА БЛАГОДАРНОСТ

Край една голяма вековна гора се намираше къщичката на Станко дърварина. Той се бе отделил от близкото село, чиито къщички се белееха отдалеч. Разорал бе, което можеше да се разоре край малката му къщичка, и беше засял картофи, боб и някои други зеленчуци, които вирееха тук.

Челядта му беше голяма, той имаше дребни дечица, затова от ранна сутрин се трудеше и работеше заедно със сговорната си жена. Едва късно вечерта се прибираха с децата да се нахранят и да заспят сладък сън след дневната работа.

Станко бе пъргав и неуморен. Кога смогваше да копае картофите, кога плевеше боба, а най-често ходеше в гората за дърва – както за себе си, така и за други селяни от селото. Затова и всички му казваха Станко дърварина.

Един ден Станко пак беше отишъл да сече в гората дърва. И тъй както си сечеше, замислил се бе за най-голямото си момченце, което учеше в училище в града.

И току му се счу някакво ръмжене. Отначало той не обърна внимание на това, но по-после някакъв шум от счупени пръчки го накара да си обърне главата. И като гледа – какво да види! Право към него вървеше една голяма мечка. Замръзна си дърваринът на мястото. Кръвта му затупа в жилите на врата, после зашумя в главата му – и той не можеше даже да помръдне. А мечката вървеше право срещу него. И като през мъгла забеляза Станко, че тя го гледа някак умолително. Изглеждаше, че няма никакво желание да се нахвърли върху него. И каква беше неговата изненада, когато мечката дойде съвсем близко до него, изправи се и му подаде лапата на предния си крак.

Поизбърса си студената пот от челото Станко, попримигна и погледна по-добре. Сърцето му вече не биеше тъй силно и той можеше да види, че в лапата на мечката има забит голям трън.

Като разбра каква е работата, той бързичко се приближи до мечката. Успокоен вече, внимателно извади големия трън от лапата ѝ. След това измъкна от джоба си едно шишенце масло, което той винаги носеше със себе си, и намаза раната от тръна. После отново избърса потното си чело и въздъхна дълбоко.

Но мечката не си тръгна, както очакваше той, а почна да го дърпа със здравата си лапа. Отначало Станко не можеше да разбере какво иска да му каже. Но най-после, когато тя няколко пъти го подръпна, той разбра, че мечката иска да го заведе някъде. Видя той, че тя няма да му стори нищо лошо, и затова тръгна след нея. А тя вървеше, вървеше – и все се обръщаше да види дали дърваринът върви след нея. Така те дълго вървяха и навлязоха навътре в гората. Най-после мечката го заведе при

три хралупести дървета и му ги посочи. Станко се навде, погледна и остана като смаян. Хралупестите дървета бяха приспособени за кошери от горски пчели. И трите бяха пълни с мед. Голяма бе радостта на дърварина, а мечката гледаше мило и продължително, после си наведе главата и отмина навътре в гората.

Със светнало от радост лице Станко отърча у дома си, каза всичко на жена си и като взеха съдове, отидоха пак в гората. Те пренесоха много пити мед вкъщи и цялата им многолюдна челяд дълго време си подслаждаше хлебеца с него.

А в цялото село се разнесе мълвата за чудната мечта благодарност.

ПРИКАЗКА ЗА ИГЛИКАТА

Направил Дядо Господ Земята, но все нещо Му се виждало недостатъчно – не е достатъчно разхубавена, не е доуредена... Гледал и мислил с какво да я разхубави и украси. Един ден, като се разхождал из Рая, изведнъж Му дошло наум да снесе някои цветя от райската градина на Земята и с това да разхубави лицето ѝ. Запътил се с бързи крачки Той към цветята и ги попитал кои от тях искат да слязат долу, на Земята, за да я украсят с красотата си и да я разхубавят с хубостта си.

– Аз ще сляза – казала първа розата, – искам да ме направиш царица на всички цветя, които ще слязат на Земята.

– Добре – рекъл Дядо Господ, – така да бъде, бъди царица на цветята. Ти заслужи трона си с хубостта и аромата си.

Тогава розата се нагиздила с най-хубавите си царски премени и слязла на Земята.

– Аз също ще сляза на Земята – казало бялото кокиче, – но ако не позволиш на никое друго цвете да ме изпреварва в цъфтенето си. Аз искам всяка година първо да цъфтя и да съобщавам на хората за идването на твоята любима дъщеря – Пролетта, и с това да събуждам в тях надеждата за по-добри и хубави дни.

– Да бъде! – казал Господ и кокичето плетяло към Земята.

– И аз ще сляза на Земята – рекла малката теменужка, – но ако ми подариш дъх, по-хубав и по-омаен от този на всички други цветя, за да мога с благоуханието си да изпълвам всичко наоколо и по него да ме намират малките пчелици. Аз не искам да стоя самичка, затулена под някой бодлив храст, невиджана от никого, а бих искала всеки ден къщичката ми да е пълна с крилати гости.

– Да бъде! – усмихнал се Дядо Господ на теменужката и тя се втурнала с все сила към Земята.

Така още много и много цветя пожелали да слязат на Земята, като си поисквали по нещо от Дядо Господ. Той изпълнявал желанията на всички и сърцето Му се радвало, като гледал как Земята се разхубавява.

И тъй както вървял, Дядо Господ зърнал едно малко цвете, което с жълтото си личице било обърнато към Земята и съсредоточено наблюдавало нещо. Той се спрял при него и го запитал:

– Какво си се замислила, малка жълтолика иглико, какво така гледаш към Земята? Не искаш ли да слезеш и ти, за да ѝ украсиш поляните и баирите?

– Ах! – изстенала малката иглика. – Загледала се бях в човеците на Земята. Така ми е жал за тях заради болестите, които ги спохождат. Те така често боледуват... и тъй бих искала да им помогна. Не искаш ли, Татко Вишний, да ме изпратиш на Земята и да ми дадеш дар, с който да мога да помагам и да лекувам болните човеци на нея?

– Ах ти, моя малка мъдра иглико – казал Дядо Господ, – твоето желание да помагаш на хората е добро и то може само да ме радва. Слез, моя пратенице, на Земята и имай дар от Мене да лекуваш и да помагаш.

Игликата се зарадвала, усмихнала се и на жълтото ѝ мъдро личице се появил лек руменец. Тя литнала радостна и весела към Земята, за да може да помага на болните, на нуждаещите се от здраве хора.

А Дядо Господ стоял на края на райската градина и дълго гледал малката иглика как летяла радостна към Земята, носеща там здраве, красота и радост на хората.

БАЩИНА ОБИЧ

Това било отдавна, когато нямало училища във всяко село както сега, а само в неголемите села и градове.

Живяло тогава едно момченце в едно планинско селце при родителите си. Те много го обичали, защото им било само едничко. Растяло детето, но от ден на ден ставало по-непослушно, по-упорито и своенравно. Учил го баща му, поучавала го майка му, но то никого не слушало – всеки ден правело различни пакости.

Тъгувал татко му, плачела майка му, но то нехаело за нищо. Сутрин се скитало из планината и ту на някоя крава крака ще пребие с камък, ту коза ще бутне от някоя канара – и после ще се смее, когато козарчетата тичали да я хванат, за да не се пребие. През лятото то в тая градина ще влезе да бере круши, в оная – сливи, ябълки... Ден през ден селяните идвали да се оплакват на баща му и искали да им заплати направените от него пакости.

Чудели се бащата и майката какво да правят със своето момче. Виждали, че ако така продължава, ще стане лош и невъзпитан човек. Най-после решили да го заведат в съседното по-голямо село, където имало училище, та дано там учителят му го оправи.

И един ден събудили Николайчо – така се казвало момченцето – рано призори и му казали, че ще отиде с татко си в голямото село. Като чул това, Николайчо много се зарадвал и веднага станал. Майка му му дала новите дрехи и обувки – и той бил готов. Баща му взел дисагите и тръгнали за голямото село. Като стигнали там, бащата попитал за училището. Показали му го и той заедно с момчето си се упътил към него. Когато стигнали, видели на двора много деца да тичат и да играят. Николайчо много се зарадвал, защото щяло да има с кого да си играе и да се весели.

Влезли вътре и попитали за учителя. След малко той дошъл и ги погледнал усмихнато с хубавите си кафяви очи. Отворил една врата и ги поканил да влязат в учителската стая. Там ги запитал за какво са дошли. Тогава бащата казал:

– Водя ти моето момче. Аз и майка му се мъчихме-мъчихме да го възпитаеме, но не можахме. Затова рекохме да го доведем при тебе. Ти хем на книга да го научиш, хем да му помогнеш човек да стане. Но една молба имам към тебе – каквато пакост направи, ти няма да го биеш, ще си бележиш само пакостите му – и като дойда аз след неделя-две, мене ще биеш вместо него.

– Добре – казал учителят и пак се усмихнал.

Подир малко бащата погалил момчето си по главичката, казал му „сбогом“ и тръгнал за към селото си.

А Николайчо, недочакал още баща му да излезе от село, запознал се с момчетата, започнал да тича, да играе – и до вечерта се сбил с няколко другари. И оттогава всеки ден учениците почнали да ходят при учителя си и да обаждат Николайчо за непрестанните му пакости.

Изминали две недели и бащата пак дошъл с пълни дисаги да наобиколи момчето си и да види как се учи. Влязъл той при учителя. Повикали там и Николайчо. Тогава бащата попитал за момчето си – как върви в училището.

– Как върви? – казал учителят строго. – Върви така, че ще си приготвиш гърба да ти се ударят пръчките, които трябваше на него да ударим. Непрестанно е правил пакости.

Николайчо погледнал като смаян: той съвсем бил забравил поръчката на баща си. В това време влязъл училищният слуга с една хубаво обелена пръчка в ръка.

– Хайде, ставай! – казал пак учителят строго на бащата. – Ето виж, тук е отбелязано колко пакости е направил и колко пръчки трябва да ти се ударят.

Въздъхнал дълбоко бащата и станал. Избърсал челото си, по което имало едри капки пот, а очите му били изпълнени с голяма тъга.

– Започвай! – дал заповед строгият учител на училищния слуга.

И слугата замахнал с пръчката и я стоварил върху гърба на привелия се баща. След първия удар последвал втори, трети. Николайчо гледал с широко отворени очи като изумен. Той виждал приведения гръб на баща си и как на него се стоварвала хубаво обелената пръчка. Изведнъж сякаш някаква желязна ръка хванала сърцето му и го стиснала. При всеки удар на пръчката ръката стискала все по-силно малкото му сърце. В душата му се събрала такава мъка, каквато той дотогава никога не бил изпитвал. И като се разплакал изведнъж силно, хвърлил се към слугата, за да му попречи да бие повече баща му. Но учителят го хванал здраво за рамото и го отместил настрани.

– Стой мирно – казал му той, – такова е условието на баща ти. Ти нали беше тука, когато се уговорихме? Защо се месиш сега?

Но сърцето на Николайчо се късало от мъка, като гледал как бият татко му. Той почнал да плаче високо с глас: предпочитал него да бият, отколкото добрия му татко, който винаги го обичал, хранил и обличал. Най-после той не могъл повече да издържи, паднал на колене пред учителя си и почнал, плачейки, да го моли да не бият повече татко му.

Учителят го гледал дълго. Строгостта от очите му полека-лека изчезнала и се заменила пак с оня хубав приветлив поглед, с който той най-напред ги посрещнал. Очите му станали пак тихи, хубави, усмихнати. Той дал на слугата знак да не бие вече бащата.

Николайчо веднага станал, отишъл при татко си и като коленичил пред него, помолил го за прошка. Бащата се навел, изправил детето си и като го прегърнал, казал:

– Синко, болката, която почувствах от пръчката, която удряше по гърба ми, не е нищо в сравнение с мъката и болката, които изпитвам, когато ти правиш различни пакости.

Николайчо погледнал татко си и видял, че очите му са изпълнени с голяма тъга и скръб. И пак усетил желязната ръка да стиска силно сърцето му.

На другия ден бащата на Николайчо си тръгнал за село. Учителят го изпратил надалеч и дълго си приказвали с него.

Оттогава каквото и да правел Николайчо, той все мислел за своя баща. Пред неговия поглед заставали все татковите му очи, изпълнени със скръб, и той въздъхвал дълбоко. Когато щял да направи някоя пакост, той изведнъж си спомнял за приведения му бащин гръб и за ударите, които се стоварвали върху него. Тогава той махвал с ръка и се отказвал да направи пакостта или да се сбие с другарите си. Вземал книгата и почвал да чете внимателно.

Минали се много години. Николайчо израснал и станал хубав млад момък. Той завършил училището с отличие. Родителите му се радвали, а всички селяни го уважавали и почитали. Мнозина често го хвалели и го посочвали за пример в селото, защото бил умен, добър и трудолюбив. Но винаги, когато слушал похвалите, той знаел в душата си, че всичко това дължи на голямата бащина обич, която била готова всякога да понесе всички наказания заради погрешките на сина си.

ДА Е ДОВОЛЕН

Живели никога в едно голямо селище богат Стоян и беден Стоян. Всички ги познавали, защото единият Стоян бил най-богатият в селището, а другият – най-бедният.

Кой как минел край богат Стоян, виждал големи дворове, по които безгрижно играели много деца, а млади моми и невести тичали и работели от сутрин до вечер. Наоколо имало обширни овощни и зеленчукови градини, които били обработвани и засадани от много млади момци. Изобилие се виждало навсякъде и във всичко.

И нямало пътник да замръкне в селцето, да не бъде поканен у богат Стоян да пренощува, да се нахрани и да му се даде нещо за из път. Когато на сутринта богат Стоян изпращал госта си, който благодарил за приема, той му казвал:

– Сполай на Господа! Благодарен съм – много и премного ми е дал.

И наистина – хамбарите му били винаги пълни с жито, макар че не връщал беден човек. Пък давал и без да му поискат. Оборите му били пълни с добитък, кошарите – с овце, които от година на година все повече се плодили и намножавали.

И богат Стоян всяка сутрин и всяка вечер казвал:

– Амин, Господи, дал си ми, много си ми дал, и благодарен съм Ти от душа и сърце.

Минел ли пък човек край беден Стоян, какво да види: къщата – мръсна, неметена, нечистена. Децата му – немити и несресани, тичали из локвите и се каляли. Жена му – приседнала край стобора на слънце, а сам сиромаш Стоян, разрошен, размахвал ръце и й говорел:

– Та туй какво е, правда ли е? Я погледни у богат Стоян – имането препълнено, всичко и от портите навън ще потече. Какъв е тоя Господ, който на едни дава с шепи, а на други нищо не дава? Аз да мога да се явя пред Него, че да го попитам къде Му е справедливостта, къде Му са милостта и правдата? Ние тук тънем в сиромашия, гладуваме, а на богат Стоян е дал много и премного. Дотегна ми вече и животът, и теглото, и тая сиромашия...

Но не само сиромашията дотегнала на беден Стоян, но и богатството дотегнало на богат Стоян. Дотегнало му да се разправя с имане и добитък, дотегнало му да събира пълни хамбари с жито и обилни плодове от плодни градини. Уморил се и си казвал:

– Да мога да поприказвам с Господа да ми намали богатството, та да си отпочина малко. Защото многото имане е и голяма умора.

Един ден през тяхното селище минал един светия, който живеел в пост и молитва горе, в планината. Като го видели богат Стоян и беден Стоян, втурнали се при него и го замолили. Първо си казал молбата беден Стоян, че не можел да трае повече.

– Слушай – казал сиромаш Стоян на светията, – кажи на Господа, като приказваш с Него, че ми е дотегнало да съм сиромаш. Искам да ми прати малко имотец и богатство.

– Добре – казал светията, – ще Му кажа.

– Чувай какво – започнал и богат Стоян, – молим ти се от сърце, като приказваш с Господа Вишний, спомени ме и мене и Му кажи, че съм Му много благодарен за всичко, но много Го моля да ми отнеме малко от богатството. Уморих се и искам малко да си почина, та затова Го моля да ми отнеме от богатството.

– Добре – казал светията, – ще Му кажа.

След една неделя светията дошъл пак в селото да каже отговора на Господа на богат и на беден Стоян. Като го видял беден Стоян, втурнал се с все сили към светеца и го запитал отдалеч:

– Е, какво ти каза Господ?

– Каза ми, че за да станеш богат, трябва да бъдеш доволен и благодарен за това, което имаш.

– Ха – изсмял се беден Стоян, – и таз добра! Как ще бъда благодарен за тая сиромашия и тегло?

– Е – казал светецът, – както искаш. Тъй ми казаха, тъй ти казвам.

– Ююю, как пък да не съм доволен – мърморел сиромаш Стоян и се запътил да обади отговора на жена си.

В това време богат Стоян отишъл да пресрещне светеца и го запитал:

– Е, какво ти каза Господ за мене?

– Каза ми, че ако искаш да осиромашееш, трябва да станеш недоволен от това, което ти е дал. Да възроптаеш против Него и да не благодариш всекичасно.

– Ах – учудил се богат Стоян, – но как може да не съм доволен, как може да не благодаря всекичасно на Бога? Не, не мога да бъда недоволен!

– Е – казал светецът, – като не можеш да бъдеш недоволен, ще си останеш все такъв – и си отминал по пътя към планината.

Богат Стоян се върнал с наведена глава към дома си и си мислел:

– Не, не мога да бъда недоволен... Доволен съм, Господи, благодаря Ти!

КАКВОТО ПРАВИШ, ТОВА ЩЕ ПОЛУЧИШ

Децата стояха пред голямата круша и бяха вдигнали нагоре главите си, за да гледат и слушат по-добре хубавото младо момиче, което държеше в ръцете си убитата от тях птичка. В очите му блестяха сълзи и то отново помилва малкото, още топличко телце на мъртвата птичка.

– Ще ви разкажа една приказка, искате ли? – обърна се момичето към децата.

– Искаме! – отвърнаха всички, учудени, че тя нито им се кара, нито ги съди.

Замълча само този, чието камъче от прашката беше убило птичето. Той стоеше с наведена глава, приковал поглед в земята.

– Слушайте тогава – започна момичето. – Това, което ще ви разкажа, е станало отдавна, много отдавна, но то често става и сега, и затова приказката не е забравена... Някога, много отдавна, живяла една жена. Тя имала само едно дете – момченце на име Милчо. Живеели те в едно красиво село, покрай което протичала бистра река. Когато Слънцето греело, камъчетата по дъното на реката блестели като златни. Къщите в това село били заобиколени с големи градини, в които цъфтели и зреели хубави плодове.

Милчо, детето на жената вдовица, растял всред ласките и милувките на майка си, която изпълнявала всичките му прищевки. Всичко, каквото поисквал, му бивало давано, и нито едно негово желание майката не оставяла неизпълнено. Освен това майка му никога не го мърмрела, когато той бутвал някое дете във водата или пък когато берял плодове от чуждите градини. Тя винаги весело се усмихвала и в тези негови постъпки виждала голямо юначество.

Било пролет. Близко до тях, в двора на едни техни съседи, кацнали на засъхващия висок бряст един щърк и неговата другарка. Разгледали те най-напред местността и после започнали да носят треви и пръчки, докато си направили голямо и удобно гнездо.

Изминало известно време. Един ден Милчо бил изненадан много, като видял да се показват от щърковото гнездо пет мънички щъркелчета. Той веднага се промъкнал през оградата на съседите и се покатерил при тях. Те били още полуголички и той с любопитство наблюдавал как си отваряли човчиците, очаквайки всеки миг да дойдат родителите им и да им дадат желаната храница. И както ги гледал, изведнъж му дошло на ума да изреже малките островърхи езичета на щъркелчетата. Той извадил бързо ножчето си и започнал да реже езичетата им. Пискали малките щъркелчета, мятали се от болка, но малкият Милчо не знаел какво е милост и продължавал, докато всички щъркелчета останали без езичета.

В момента, когато той весело размахвал ръката си, в която държал малките езичета, долетели двамата родители щъркели и се спуснали към Милчо. Но той веднага слязъл на земята и се втурнал към другарите си, за да се похвали за геройството си.

Майка му дочула необикновения шум и излязла да види какво е станало. Като научила какво е направило момчето ѝ, тя се разсмяла и каза, че нейният Милчо е наистина безстрашно момче. Съседките и децата от махалата гледали тъжно малките кървави езичета. Но освен тях гледали ги още и две очи, които винаги гледат и всичко виждат – гледали ги очите на Бога...

Милчо растял и пораснал. Станал голям момък и майка му избрала хубава мома, за която той се оженил. След време му се родило детенце, но за преголяма скръб на Милчо то било няма.

Минали се още години. На Милчо се родили още четири дечица, но и те били неми. В цялото село се почудили – пет деца да му се родят, и петте да са все неми...

Горчиви сълзи пролял Милчо за страшното нещастие, което го сполетяло. И през сълзи той си спомнил за петте малки щъркелчета – и като че ли виждал пред себе си окървавените им човчици... Тогава разбрал защо децата му се родили неми...

Младото момиче с хубавите, сини като небето очи и със златни коси спряло да говори. Децата го гледали с широко отворени очи и с полуотворени устица.

– И после? – запитало едно от децата.

– После немите дечица растели и болката на Милчо ставала от ден на ден все по-голяма и като жив въглен горяла гърдите му.

Момичето с хубавия ясен поглед, в който трептяла само обич, гледало вперените очи на децата и видяло едно разплакано лице и две плувнали в сълзи очи. Разкривената от мъка уста на детето проговорила:

– Аз никога няма да убивам вече птичета.

– И много добре ще направиш – казал тихо момичето и сложило бялата си ръка върху главата на разплаканото дете. – Само дано не забравиш обещанието си.

– Не, няма – отговорило детето, – аз запомних приказката, която ни разказа...

– И така ли свършва? – запитало друго дете, а в погледа му се четяла скръб.

– А ти как искаш да свърши? – попитало момичето, чиито коси били като нежна златиста коприна под слънчевите лъчи. А на устните му трепнала чудна блага усмивка.

– Искам да проговорят – заговорило отново детето, – защото аз познавам едно нямо момче. И на него му е много тежко, че не може да говори.

Момичето погалило бузичката на говорещото дете, после посочило убитата птичка и казало:

– Можем ли ние отново да съживим тази бедна малка птичка?

– Не можем! – отговорили децата.

– Да, вярно, ние не можем... Тогава нека не отнемаме това, което не можем да върнем...

НАТАН И МИТРАН

Някога, преди много години, живял в Древен Китай един човек на име Натан. Всички от близко и далече познавали Натан поради неговата голяма щедрост. Когато минавал някой чужденец през тази страна, дори децата могли да му кажат, че може спокойно да пренощува у Натан.

Всички знаели дома му и портите му винаги били отворени. Сам Натан излизал да посрещне тези, които идвали да потърсят подслон, и ръката му не се протягала празна към искащите милостиня. Трапезите всякога били сложени за гладните, и сиромасите винаги намирали при него подкрепа и утеха. Всичко това се разнасяло от уста на ухо и славата на Натан растяла и ставала от ден на ден все по-голяма. Навсякъде се говорело за него като за най-мъдрия и най-щедрия човек.

Но както за всяка слава, намерил се някой, който да завиди дори и нему за щедростта му. Завидил му Митран, който имал несметни богатства. Завидил му той и решил да затъмни Натан и неговата щедрост. Затова отворил домове за приютяване на чужденци, открил трапезарии за бедни. Като река потекли милостини към бедни и отрудени хора, а в душата му горяло едничкото желание и едничката цел – да надмине Натан и неговата слава.

И наистина, хората заговорили за Митран и за неговата щедрост. Това зарадвало много Митран и той със скрита гордост забелязвал как все повече и повече се говори за него и за неговата щедрост. При Митран почнали да идват от близко и далече да му искат милостиня. Но имало една жена, много бедна и като че ли ненаситна. Промъквала се ту през една, ту през друга врата, и всякога гледала да изпроси по нещо. Забелязал я Митран и отначало търпеливо гледал как жената издебвала различни моменти, за да влезе през една или друга врата и по няколко пъти да проси нова и нова милостиня. Най-после това почнало да го дразни и той викнал:

– Ти си страшно нахална жена! Престани да се вреш ту през едни, ту през други врати, и се махни, да те не виждат повече очите ми!

Тогава жената се изправила, погледнала го в очите и му казала:

– Е, Митране, аз едва десет пъти поисках от тебе милостиня и ти се раздражни. А при Натан съм ходила по тридесет пъти и той ми е давал винаги, като че ли за първи път отивам. Не можеш го надмина ти, защото Натан има това, което ти нямаш – търпение и обич. Ти стана щедър от завист и за слава, а той е щедър, защото обича хората.

Жената си тръгна, а Митран остана с наведена глава, дълбоко замислен върху думите на жената.

Когато най-после той си повдигнал главата, разбрал, че истински щедър може да бъде само този, който умее да търпи. А може да търпи само този, който обича.

Тогава Митран влязъл в богатия си дом, избрал най-различни дарове и сам отишъл да ги занесе на жената.

ЛЪЖЛИВ ГАЛЧО И ПЕНЧО ИСТИНАТА

Живели едно време лъжлив Галчо и Пенчо Истината. Тъй ги наричали, защото Галчо винаги лъжел, а Пенчо всякога си казвал истината.

Веднаж Лъжлив Галчо срещнал Пенчо Истината и го запитал къде отива, защото го видял приготвен за път и през рамото му висяла торба, пълна с лековити билки.

– Ей така, реших да повидя широкия свят – казал Пенчо Истината. – Искате ми се да видя и други места по света.

– И аз ще дойда с тебе – казал му лъжлив Галчо. – Защото ти, както те зная, гладен и жаден ще умреш с твоята истина. Пък аз ще ти помагам. Днес, знаеш, на тоя свят, като му дръпнеш една лъжа, и всичко по мед и масло върви.

– Добре – рекъл Пенчо Истината, – ела, на мен ми е все едно дали сам ще вървя, или ще имам другар.

И така тръгнали двамата. Вървели, вървели и стигнали до едно село.

– Ти мене гледай сега – казал лъжлив Галчо, – ще видиш, че тази вечер ще съм поканен у най-богатия селянин и ще имам блага баница.

– Добре – рекъл Пенчо Истината, – нека ти е сладко всичко.

Като приближили селото, лъжлив Галчо тръгнал по-напред и се заприказвал със селяните

– Откъде идеш? – запитали го селяните.

– Хее, видите ли оная планина, гдето се синее там? – попитал ги той.

– Виждаме я – отговорили те.

– Тази заран бях отгатык нея, преминах я и дойдох насам.

– Бре, бре, бре! – извикали всички изведнъж. – Че ти да нямаш нещо крила я? Как така я премина?

– Много лесно, аз... ей тъй... не съм, като другите хора.

– Че какъв си?

– Ами на... такава... зная девет баяния за лекуване. Туй изкълчено, навехнато...

– О, добре се случих тук – казал един от селяните. – Днес точно научих, че Стойко чорбаджи си е навехнал ръката. Добре е да заведем тоя човек при него да го излекува.

– Ами че заведете ме – казал лъжлив Галчо, – аз съм готов.

Тръгнали селяните и стигнали до къщата на Стойко чорбаджи. Излязла Стойковица, посрещнала ги и ги въвела в стаята при Стойко. А той се виел и извивал от болки – място не можел да си намери.

– Е, Стойко чорбаджи – казали му селяните, – ние най-после намерихме врач и ти го водим да ти излекува ръката.

– Ама може ли той такива работи да лекува? – запитал Стойко.

– Охо, как да не мога – казал лъжлив Галчо. – Аз колко съм ги лекувал такива. Веднаж даже, като минавах край царските палати, и чувам, някой от придворните си изкълчил крака. Веднага ме извикаха и аз, като влязох в палата, ей така, аламинут му го излекувах...

Позачудили се селяните, позагледали го. Не изглеждал много да е влизал в царски палати, но где да знаеш, на тоя свят всичко става.

– Е, тогава, като е така, започвай лекуването – казала Стойковица. – Да му развържем ли ръката?

– То за ръката лесна работа – казал Галчо, – ами такова... Аз най-напред трябва нещо такова... да си подложка... така да се каже, да хапна нещо. На гладен стомах не мога да врачувам, ни да лекувам – напразно ще ми бъде работата. Нещо таквоз като баница... тогава изведнъж мога да лекувам всичко... Не изкълчено, ами даже на две да е счупено, пак може...

Разтичали се насам-натам, разточили баница и подир един час сложили трапеза на Галчо. Той седнал и започнал да яде. Ял, ял, та най-после започнал да пъшка, попрозинал се и му се придрямало. Пък и вечер било станало вече. А Стойко чорбаджи го гледал и от болки сълзи му изскачали на очите, но търпеливо чакал.

– Е, сега напълно ще можеш да го излекуваш – казали селяните.

– Е, то че ще може, ще може. Това е най-лесната работа. Ами такова... нали ви казах, аз ей тъй не съм като другите, демек обикновен човек. Аз докато не подремна малко и да ми се присъни нещо, хич и не започвам да лекувам. Насън ми идват разни едни такива от другия свят и те ми казват кой лек да употребя. И после като стана – веднага готово! Само трябва нещо по-дебеличко да ми постелите, да е мекичко – тъй, спокойно да заспя и да ми се присънят добри работи.

Спогледали се хората, но нямало какво. Нали не бил обикновен човек! Постлали му меки дюшеци и той като лягал, казал:

– Ако ме чуете да хъркам, да се не доближавате до мене и никой да ме не бута – после не отговарям, ако някой падне и умре моментално... Тогава сила излиза от мене.

– Добре, добре – рекли хората и го оставили в приемната стая да спи, за да му се присъни лек.

Те отишли при болен Стойко да го утешават.

А лъжлив Галчо, като легнал, и веднага захъркал, та чак в другата стая при болен Стойко се чувало. И всички мислили, че вече му се присънва как да лекува ръката.

Но в зори рано-рано се събудил лъжлив Галчо и се измъкнал от стаята тихичко. Излязъл в двора и се запритулял край плета да избяга. И тъкмо да го прехвърли, съгледал го слугата на Стойко чорбаджи, хванал го и почнал да вика колкото му глас държи. Насъбрали се селянин и

като разбрали, че искал да избяга, без да излекува ръката на Стойко чорбаджи, метнали му един такъв бой, та прах се вдигнало.

– Ти значи си бил лъжлив човек, а? – викали му селяните. – На ти блага баница, на ти меки дюшеци, на ти и присънвания – викали му те и го тупали.

В това време откъм улицата се задал Пенчо Истината. Той се спрял зачуден и като видял, че бият лъжлив Галчо, рекъл:

– Стойте бе, хора, какво правите, защо го биете?

– На лъжлив човек това се пада – отговорили те и продължавали да го бият.

– Чакайте, какво има? – попитал Пенчо. – Каква е работата?

Тогава селяните спрели да бият Галчо и му разправили за навехнатата ръка на Стойко чорбаджи.

– Ето, в моята торба има всякакви билки – казал Пенчо. – Има и за оток, и за навехнато. Елате с мене, да отидем и да помогнем на човека...

Всички оставили лъжлив Галчо и отишли с Пенчо Истината при болния. Веднага сварили от билката, превързали ръката – и не се минало дори час, и отокът спаднал. Поразтрил Пенчо Истината със зехтин ръката и я превързал. До вечерта олекнало на Стойко чорбаджи. И тогава от благодарност той напълнил едни дисаги с храна на Пенчо Истината, дал му три жълтици и на сутринта го изпратил с благословии.

Като излязъл извън село, Пенчо видял лъжлив Галчо да се надига от един плет, гдето се бил сврял да прекара нощта.

– Е, Галчо, нали съм ти казал, че с лъжата няма да прокопсаш, ама ти не вземаш от думи – казал му кротко Пенчо Истината.

– Остави се – казал Галчо, – тия са груби и прости хора. Само да не беше ме видял онзи глупав слуга, всичко щеше да бъде наред. И баница ядох, и на меки дюшеци спях...

– И бой яде! – допълнил Пенчо Истината.

– То това е нищо... Сега да видиш ти, да отидем в някое голямо селище, там да видиш какво ще направя. С лъжата е лесно, Пенчо, ей тъй, кажи им една лъжа – и никаква работа не ти трябва да работиш. Всичко за минутка става!

– Прави както знаеш, твоя си е работата – казал му Пенчо и млъкнал.

Вървели, вървели двамата, настанало пладне. Галчо бил прегладнял, ама нямал троха хляб – и току поглеждал към торбата на Пенчо Истината.

Сетил се каква е работата Пенчо и край едно бистро изворче седнали да обядват с това, което извадил от дисагите си. Като се нахранили добре, Галчо му казал:

– Това е нищо ядене. Да видиш каква вечеря ще имам, като стигнем в някое голямо селище.

На другия ден подир пладне приближили едно голямо селище. Тръгнал пак Галчо напред и току си мърморел нещо на глас. Зачули го хората и го запитал отде идва.

– От три царства далече – отговорил Галчо, – на ден по царство минавам.

– Бре! – рекли хората. – Та ние такъв човек не сме виждали.

– Не сте ами, аз не съм като другите, трийсет и три баяния зная да правя. Това, зъб да го боли човек, само като го обая – и веднага готово. Догде е жив, зъб няма да го заболи.

– Тъй ли? – казали хората. – Тук на големия търговец Илчо Каймака от три дена го боли зъб и лек не може да си намери. Да те заведем при него да му го баеш.

Веднага го завели при големия търговец Илчо Каймака и му представили Галчо, като му казали, че знае да прави трийсет и три баяния и може да му бае на зъба да го не боли.

– Добре – казал търговецът, – нека направи каквото може и да ми помогне.

– Но то така изведнъж не става – казал лъжлив Галчо, – най-напред трябва нещо да си хапна. Нещо такова, пърженичко в прясно масло, а и в някоя чиния медец да има, та всичко да тръгне по мед и масло.

Веднага му сложили богата трапеза и той ял, ял, че най-подир започнал да пъшка. И пак му се придрямало. А търговецът го гледал и очаквал с нетърпение да почне лекуването на зъба му, че от три дни не бил хапнал нищичко.

Но като се нахранил, Галчо казал, че той всичко може да лекува само когато легне и насън му се присъни кое от трийсет и трите баяния да направи. Но за тази работа трябва да му донесат един нов калпак, нов кожух и нови цървули, които да сложи под възглавницата и да легне върху тях. Иначе нищо няма да му се присъни.

Заповядал веднага търговецът да му донесат това, което искал Галчо. Разтичали се домашните му, донесли нов калпак, нови цървули и кожух и ги сложили под възглавницата, върху меките дюшеци, гдето щял да спи Галчо. Всичко било приготвено и лъжлив Галчо легнал и веднага захъркал.

На сутринта едва се разсъмнало, той станал тихичко, свил на вързоп кожуха, цървулите и калпака и отворил прозореца. Взел вързопа в ръка и заслизал предпазливо през прозореца. Но в това време го съгледала слугинята, която излязла рано да мете дворовете, и надала вик. Този час надошли съседите, излезли господарят и господарката да видят каква е работата. Но като разбрали, че Галчо искал да избяга, метнали му един такъв бой, какъвто никога дотогава не бил ял.

– Трийсет и три баяния, а? – викали му хората. – Ето ти бой за всичките, та да го запомниш, догдето си жив. Ти си тръгнал да лъжеш и

да обираш хората. На лъжлив човек така се пада! – и ступали добре Галчо.

Но в това време се задал пак Пенчо Истината. И този път той го отървал: разтворил торбата си с билки, дал една от тях да сварят за болния зъб на търговеца. И още не се минало и час, и отокът на болния зъб спаднал, болката преминала. От благодарност търговецът напълнил торбата на Пенчо Истината с всякакви хубави неща за ядене и му дал пет жълтици.

Като си излязъл от селището, Галчо пак го чакал край един плет. Зъбите му тракали от глад и студ. Цялото тяло го боляло от боя.

– Е, Галчо – заговорил го кротко Пенчо Истината, – нали ти казах, че с лъжа не върви.

– Ех, то сега така се случи. Всичко беше наред, само отде се намери тая глупава слугиня, да стане да мете толкова рано. То нищо, ами сега гледай, като отидем в Царевград, там какъв първенец ще стана. В царския палат ще живея и от царската трапеза ще се храня. Но все пак и снощи ме нагостиха богато и на мекичко спях... Само слугинята попречи, иначе да бях с нов кожух, калпак и цървули....

Поусмихнал се само Пенчо Истината и нищо не му казал.

Вървели, вървели още девет дена и девет нощи. През целия път Пенчо изваждал от торбата каквото имал за ядене, и го споделял с другаря си. Иначе Галчо щял да умре от глад.

Най-после на десетия ден влезли през големите широки порти в Царевия град. Големите хубави улици били постлани с разноцветни плочки и колкото се приближавали към царските палати, толкова сградите и къщите били по-хубави и по-хубави. А самите царски палати греели като слънце – всичко било направено от злато и скъпоценни камъни. Трепнало сърцето на лъжлив Галчо от радост и се обърнал към Пенчо.

– Ти мене гледай – казал му той, – щом аз се наредя в царските палати, и ти ще бъдеш при мене. Няма да те оставя току така.

Пенчо Истината само се усмихнал. Той знаел, че Галчо лъже и че досега му е казал неведнъж такива думи, но никога не ги е изпълнявал. Тръгнал пак Галчо напред. Вървял из улиците и с висок глас изказвал разни неразбираеми думи, а с ръцете си правел различни знаци. Видели го хората и взели да се спират. Гледали го – непознат човек. А Галчо продължавал да се блещи насам-натам и да изговаря неразбраните думи. Най-после насъбраните хора край него го запитали кой е.

– Аз – казал им лъжлив Галчо, – не съм като вас. Един вид, не съм обикновен човек. Зная деветдесет и девет баяния. Знам да свалям звездите, Луната. И насън хвърча от звезда на звезда.

– Бре, такъв човек не сме виждали – казали хората. – За пръв път сега виждаме.

Между събралите се имало един царедворец. Той веднага се завтекъл към царските палати и разправил на царя за чудния човек. А царят точно в това време бил много тъжен и замислен. Дошла му била вест, че царят на съседното царство, с когото доскоро били приятели, искал да му отвори война. И като чул за пристигането на този знаменит човек, веднага пратил царедвореца да го повика в палатите.

След малко лъжлив Галчо бил доведен в двореца и се закланял до земята, когато го представили пред лицето на царя. И пак повторил той за чудесата, които знаел да прави. Царят много се зарадвал. Поръчал да дадат на Галчо най-хубавата стая в царския палат. Заповядал на слугите да го слушат във всичко. А Галчо това и чакал: веднага поискал най-хубавите дрехи, умил се, облякъл се, турил си голяма шапка със златно перо. Казал да му доведат златна каляска и като се качил в нея, заповядал да го разхождат из града. И кой де го видел, всички му се покланяли, защото вестта за чудесата, които знаел да прави, се разчула веднага. На една от градските улици стоял Пенчо Истината и си приказвал с един сиромаш човек, но Галчо го погледнал само с едното си око и веднага заповядал да завият в друга улица.

Царят още вечерта повикал Галчо, разправил за лошото положение, в което се намирало царството му, и го замолил, ако може, да свали Луната, звездите, па макар и Слънцето, но да попречи на съседния цар да нападне царството му.

Лъжлив Галчо казал, че за него това е лесна работа. Кажете-речи – нищо.

Минала се цяла неделя. Дошла вест до царя, че съседният цар вече събирал войските си от цялото си царство и можел скоро да потегли към границите му. Веднага царят пратил да повикат Галчо. А той от ядене и пиене съвсем забравил поръчките на царя. Но веднага се сетил, завъртял главата си насам-натам и казал, че всеки ден работел, но тукашните звезди били упорити и не слизали лесно, та затова трябвало да употреби деветдесет и деветте баяния. Но това било по-трудна работа. Трябвало да му се предадат всички ключове от царските палати, за да може да отключва с тях деветдесет и деветте баяния и да примами Луната. Но трябвало никой за нищо да не го пита и да не го спира, каквото и да правел, където и да ходел.

И царят веднага наредил да бъде всичко тъй, както казал Галчо. А Галчо тъкмо това и чакал. Той влязъл съвсем свободно в царските хазни, където се пазели скъпоценностите и златото на царя. Пазачът нищо не му казал, понеже така му било заповядано. Галчо си напълнил една торба със злато и друга със скъпоценни камъни и през нощта тихичко се измъкнал от царските палати. Но като стигнал до портите на града и искал и оттам незабелязано да излезе, той се препънал в нещо и паднал. Стражата, която била заспала, се пробудила от шума и хванала

Галчо, точно когато щял да прекрачи прага на вратата. Развикали се, засвирили с роговете си в знак на тревога. Надошли хора от всички краища на Царевия град. Вързали Галчо и го завели в царските палати. Като разбрал царят, че Галчо така грозно го лъгал и го е обрал, заповядал веднага да го хвърлят в тъмница и след три дни да го обесят всред града.

Три дни Галчо мислил каква лъжа да измисли, за да се избави, но от страх нито една лъжа не му идвала на ума. И най-после той разбрал думите на Пенчо Истината, че с лъжата не може да прокопса, но било вече късно.

На третия ден извели Галчо наред големия площад. Събрали се много хора да гледат как ще бесят лъжлив Галчо. Дошъл и царят с царедворците. Всичко било готово и Галчо щял вече да увисне на въжето. Но преди да му метнат въжето на врата, той замолил да съобщят на царя, че преди да умре, иска да му каже нещо.

Царя бил огорчен от лъжите на Галчо, но сърцето му било много милостиво и се приближил да го изслуша. Тогава Галчо паднал на колене и със сълзи на очи почнал да му говори:

– Царю честити, аз цял живот лъгах. И в лъжата всичко ми вървеше отначало добре, но в края всичко ставаше зле. Ето и сега – лъжата ме доведе до бесилката. Но преди да умра, искам поне веднаж да кажа една истина. Тук, в твоя град, има един човек, който се казва Пенчо Истината, той може да ти помогне и да те избави от трудното положение, в което се намираш.

– Ама да не ме лъжеш пак? – рекъл царят.

– Не – казал Галчо, – сега говоря истината и вече може да ме обесите.

– Чакайте – казал царя на хората си, – ако и сега ме е излъгал, тогава веднага ще го обесите, но ако ми е казал истината, ще му подаря живота.

Веднага разтръбили из целия град, че се търси Пенчо Истината. Но не трябвало много да го търсят, защото той бил наблизко. Веднага го довели при царя.

– Ти ли си Пенчо Истината? – запитал царят.

– Така ме наричат – казал Пенчо.

– А можеш ли да помогнеш и да върнеш войските на съседния цар и да не водим война?

– Ще се опитам, царю честити – казал Пенчо. – То на този цар някой му е дал да пие от омразното биле. Има една такава билка, дето смразява хората. Но в моята торба има друга билка, тя се казва „любиче“. Щом пийне от нея, омразата му ще си отиде и той пак ще те обикне като по-рано и пак ще си бъдете приятели като преди. Дай ми три дена срок да мога да отида и да свърша тази работа.

Царят се съгласил и му дал бърз кон, за да отиде по-скоро. И наистина, след три дни дошла вест от съседният цар, че той разпускал войските си и се отказвал от войната. Казвал, че съседи не трябвало да се бият и да си пакостят, а да си помагат.

Тогава царят толкова много се зарадвал, че пуснал лъжлив Галчо на свобода. А Пенчо Истината направил пръв свой съветник, с когото да се съветва за всички трудни царски работи.

Но оттогава лъжлив Галчо се отказал от лъжата и заживял мирно и щастливо, като говорел винаги истината.

– Е – казал му веднъж Пенчо, – видя ли, че с лъжата не може да се живее?

– Видях, братко, видях, – отговорил му Галчо, – не само видях, но и опитах. Лъжата ме бе окачила на въжето, а истината ме смъкна от него. На Истината дължа живота си.

ВЪЛШЕБНОТО ЦАРСТВО, В КОЕТО НЕ МОЖЕЛО ДА СЕ ЛЪЖЕ

Живяло едно време едно овчарче. По цял ден то пасяло стадото заедно със своите другари овчарчета. И тъй както си вървели подир стадата, то им разказвало чудни-пречудни истории. И навсякъде героят и победителят бил все той. Разказвало им малкото овчарче как нощем хвърчало от планина на планина, как летяло и стигало чак до звездите, а на сутринта отново се връщало на земята.

Чудели се другите овчарчета и го слушали със зяпнали уста. Не могли да повярват, но овчарчето им казвало, че всичко било тъй, както им разказвало.

Когато вечер другарите му прибирали стадата си и разказвали на близките си какво им е разправяло овчарчето, те се подсмивали и казвали:

– Лъже това овчарче, не го слушайте!

Но овчарчето така умеело да разправя, че другарите му пак ходели при него и пак слушали небивалите истории.

Разказвало им то веднъж как сто мечки го гонили и как се борило с тях и ги победило, как друг път го нападнала цяла глутница вълци и с по един замах то ги поваляло по земята, как често слизало под земята и как се качвало по небето.

И тъй, прочуло се това овчарче наблизко и надалече със своите лъжи и лъжливи истории. Някои от възрастните му казвали, че не е хубаво така да лъже, че ще си изпати някой ден, но то се смеело и продължавало да си играе с другите и да ги лъже за какво ли не.

Разправяло им веднаж, че там горе, при върлата скала, намерило извор, чието дъно било посипано с златен пясък колкото кукурузени зърна, да отидели да си вземат колкото искат. Помамили се овчарчетата, катерили се цял ден до върлата скала, но там намерили пресъхнало кладенче, а в него нямало никакъв златен пясък. Друг път им казало, че през три баира имало трева, буйна и голяма, от която можели 50 стада да се напасат. Подкарали другарите му морни стада и отишли на указаното място. Знаели те, че овчарчето лъже, но то толкова ги уверявало, че е истина, та те пак му повярвали и отишли – и намерили камъни и сух пясък. А овчарчето на другия ден се превивало от смях.

Така живяло то и от година на година все повече се разчувало за неговите лъжи. Казвали, че нямало такова лъжливо момче като овчарчето по цялото царство.

Но една нощ, както овчарчето си спяло, в колибата му се промъкнало едно малко човече с дълга брада до земята, с шапка, обсипана със скъпоценни камъни, и със златна тояжка в ръка. Малкото

човече се поогледало насам-натам, бутнало с тояжката си овчарчето по главата, после по краката, бутнало след това постелята му и самата колиба. И тозчас цялата колиба заедно с овчарчето полетели из въздуха със страшна бързина. Летели, летели и най-после пристигнали в някакво друго, непознато царство.

На сутринта овчарчето, като се събудило, прозидало се, изтегнало се и излязло извън колибата. Всичко му се видяло различно, не било както по-рано, но то не обърнало много внимание и подкарало стадото си на паша. Но и стадото му някак също било различно. И както си вървяло подир стадото, видяло на отсрещния баир събрани други овчари и отишло при тях. Видяло то, че са непознати, но си рекло: „Чакай да ги замая с една чудна невярна история“ – и още отдалече започнало да им разправя:

– Ех, да знаете, вчера, като бях в отсрещната гора, като излезе една мечка, хеее, пет метра висока и три метра широка. Че като се заборихме, тя горе – аз долу, тя долу – аз горе, стана една такава борба, че...

Но овчарчето не могло да довърши. От едната му страна се зачул рев на мечка. Обърнало се лъжливото овчарче – и що да види! Право срещу него върви една мечка – пет метра висока и три широка. Тъй се и заковало на мястото си от страх. А другите овчари само се споглеждали и се усмихвали. Смаяло се лъжливото овчарче – какво е това! Но нямало време кога да мисли, защото мечката била вече на няколко крачки от него.

– Олеле – викнало то, – олеле, майчице! – и хукнало да бяга, но мечката тичала по петите му.

– О! Спасете ме, спасете ме! – викало и пищяло овчарчето.

– Какво ще те спасяваме – казали му другите овчари, – нали си такъв герой, нали си се борил с тази мечка вчера, ха сега бори се пак де!

– Олеле, майчице, умирам! – изпищяло овчарчето, когато лапите на мечката го хванали през кръста.

В това време изскочило като от изневиделица малкото човече, помахало със златната си тояжка и мечката изчезнала, а лъжливото овчарче лежало на земята, примряло от страх.

Най-после, като дошло на себе си, то се огледало и видяло, че няма ни мечка, ни овчари. Почудило се какво е това нещо. Цел ден си пасло стадото самичко и вечерта се върнало в колибата си. На другия ден пак се запътило към баирчето, гдето видяло събрани другите овчари.

То не искало да си спомня за вчерашната неприятна случка с мечката и като си казало наум: „Може така да ми се е сторило“, започнало пак да им разправя:

– Ех, да знаете, другари, снощи къде бях! Като си сложих едни големи крила, че като литнах към небето...

Но още недоизрекло думите си, ето, че невидими ръце пришили големи крила на лъжливото овчарче и то почнало да се издига над земята. И докато се усети, то се видяло във въздуха на повече от десетина метра, а след няколко секунди било вече над 20 метра.

– Олелеее – викнало овчарчето, – олелеее, мамичко, отидох си...

Другарите му го гледали и пак се усмихвали само. А лъжливото овчарче се изкачвало все по-нагоре и по-нагоре.

– Спасете ме, спасете ме – плачело то, – ще ми се пукне сърцето! Майчице, умирам! Ако падна, на парчета ще стана...

Най-после лъжливото овчарче било издигнато толкова нависоко, че едва се виждало и само се чували писъците му. И когато щяло да му се пукне сърцето от страх, пак се появило малкото човече с дългата до земята брада. То замахнало със златната си тояжка и тутакси момчето заслизало бавно надолу и леко било положено на земята, примряло от страх. Когато се свестило, другарите му казали:

– Чудно нещо! Защо викаше, нали си бил чак между звездите, а пък сега на петдесет метра щеше да умреш от страх...

Гледало ги лъжливото овчарче и не могло да се начуди каква е тази работа. Всичко уж било все същото, както по-рано, а било все пак някак си така... различно. Като че ли то било в някакво омагьосано, незнайно царство. По-рано толкова лъжело – и нищо не ставало, а сега – току да изрече нещо, и веднага става!

През целия ден мислило овчарчето за това, което е станало, и нищо не могло да измисли. Минали се три дни, през които овчарчето не казало нито една лъжа, но на четвъртия то си рекло: „Чакай да опитам пак!“ – и като отишло на баира при другарите си, започнало отдалече:

– Ех, другари, да знаете, снощи бях всред най-голямото море. Едни вълни до небето, едни големи животни...

И току рекло-недоизрекло думите си, какво да види: наоколо му заприиждали едни големи води с вълни до небето. Догдето очите му виждали – все вода. Ами сега? Овчарчето ококорило очи от ужас, а вълните току прииждали към него и го заобиколили от вси страни. Големи чудовища, по-големи от слонове, с уста колкото врати, идвали към него. И докато се усети, вълните го заградили от всички страни.

Запищяло овчарчето, завикало:

– Помощ, помощ... ще се удавя... – но никой нямало наоколо му.

А големите чудовища се приближили съвсем близо до него с разтворени грамадни усти и аха – някое от тях да го лапне...

– Олеле, Божичко – пишяло овчарчето, – помощ, помощ! – но нямало кой да го чуе и то почнало да се дави. С последни сили изплувало над водата и извикало колкото глас имало:

– Спасете ме, никога вече няма да лъжа... Само истината ще говоря...

Но една голяма вълна ливнала отгоре му и го заляла.

В същия миг изскочило малкото човече и бързо помахало със златната си тояжка. Огромна вълна поела като на ръце овчарчето и полека го изнесла на брега примряло.

Като се свестило – нямало ни море, ни големи чудовища, ни другарите му. Само до него стояло малкото човече и го гледало усмихнато.

– Къде съм аз, какво е това чудно място? – попитало овчарчето.

– Ти си във вълшебното царство на Истината – отговорило човечето.

– А ти кой си? – попитало пак овчарчето.

– Аз съм слуга при могъщия цар на Истината.

– А кой ме доведе тук?

– Аз – по заповед на царя.

– Отведи ме, моля ти се, в нашето царство, аз вече никога няма да лъжа – замолило се със сълзи на очи овчарчето.

– Добре – казало малкото човече и изчезнало.

През нощта, когато овчарчето било заспало, дошло пак малкото човече с калпак, обсипан със скъпоценни камъни и с тояжка от злато. Побутнало то със златната си тояжка овчарчето, постелята му, колибата му – и пак полетяло овчарчето с колибата си със страшна бързина из въздуха. Летели, летели и най-после кацнали на земята.

Когато на сутринта овчарчето се събудило и излязло от колибата, то запяло от радост, като се видяло в своето царство.

Другарите му скоро го заобиколили и го питали къде се било изгубило толкова време, но то мълчало и нищо не им казало за преживените страхотии. Но оттогава то вече никога не лъжело, винаги говорело истината и винаги си спомняло за чудното вълшебно царство на Истината.

ЦЕНАТА НА ЧОВЕКА

Живял някога един Мъдрец. При него отивали много хора. Той не живеел в гъстите дъбрави на вековна гора или на висок планински връх, а между хората, защото бил пратен на Земята да помага на тия, които търсят пътя за „Нагоре“.

Като река се стичали хора от всички краища при Мъдреца и като река се изливала мъдростта му и давал вскому необходимото. Скърбящите си отивали радостни, болните – здрави, угнетените – спокойни и бодри.

Един ден при Мъдреца дошъл млад момък и попитал:

– Що е човекът и какво може да стане той?

Погледнал го Мъдрецът с благ поглед, който прониквал до самите дълбочини на душата му, и казал:

– Ела след мен!

Той завел момъка в стая, пълна с книги. На една маса имало снопове бели листи, готови за писане. Мъдрецът взел един от тях и казал:

– Кое прави ценна тая хартия? С нея какво би могъл да направиш?

Момъкът го гледал с широко отворени очи, не разбирайки за какво му говори.

– Слушай – казал му Мъдрецът, – ако на тази хартия един писател напише поема, ако един мъдрец напише на нея мъдри слова, ако един математик напише решението на една задача, тогава тя ще бъде ли еднакво ценна с хартията, на която не е написано нищо или пък с нея е била увита някоя непотребна вещ? Значи не самата хартия, а написаното на нея е, което я прави ценна и почитана от другите. Така е и с човека. „Какво е той?“ – питате вие – една хартия. Каквито мисли напишете в ума си, каквито чувства сложите във вашето сърце, каквито постъпки изпишете във вашия живот – това ще бъдете и вие самите.

– Разбрах – промълвил тихо момъкът.

ЗВЕЗДИЦА

Живял някога един цар. То било отдавна, много отдавна... Когато по небето хората не летели като птици както сега и не плували по морето бързо като риби както сега.

Живял тогава този цар и царството му нямало край. Бързоходци четиридесет дни и четиридесет нощи не могли да го обходят и да стигнат границите му – толкова обширно било то.

Добра била царицата, мъдър бил царят и по цялото царство поданиците му живеели в изобилие и радост. Палатите му били направени от мрамор, вратите – обковани със злато и скъпоценни камъни. Навсякъде било постлано с коприни и кадифе и всичко блестяло в злато и елмази.

Радвал се царят на всичко, но най-много се радвал на любимата си дъщеря Звездица. Тя греела в палата му и в сърцето му като златна жива звезда и радвала живота му. А и целият народ обичал царската дъщеря, защото тя била с милостиво сърце и заради нея царят не издавал никога смъртни присъди.

Но не само хората обичали царската дъщеря. Обичали я и големите рошави кучета, които пазели царските порти заедно с вярната стража, обичали я и малките маймунки, които лете тичали заедно с нея из градините, а зиме живеели в големи отоплени салони. Обичали я и сърничките, които подскачали из огромните, прилични на гори, градини, които заобикаляли царския палат, а най-много от всички я обичали гълъбите и птичките, които тя също обичала и им се радвала.

Звездица сама с белоснежните си ръчички им давала храница и пръскала пред тях трошиците от царската трапеза. Зиме отваряла широко прозорците на царските палати и им пръскала зрънца, за да не умрат любимите ѝ другари. А когато Слънцето напролет затрептявало по-ярко на небето, тогава Звездица тичала из обширните царски градини, а край нея летели и кацали по раменете ѝ крилатите ѝ приятели. Царят и царицата гледали от балконите на двореца и се радвали на своята малка хубава дъщеря.

Но един ден незнайна и невярна болест турила на легло Звездица, тя склопила хубавите си очи и не искала да ги отвори. Напразно маймунките я търсели навред из градините, напразно птичките летели от клон на клон и викали своята приятелка, напразно сърничките надничали иззад дърветата, за да зърнат, макар и отдалеч, своята любима господарка, която ги е хранила неведнъж с царствените си ръце, но я нямало...

Царят и царицата бдели над леглото на малката си дъщеря и горещи сълзи се стичали по лицата им.

Навсякъде били изпратени бързоходци да повикат от цялото царство всички знаменити доктори и мъдреци, за да могат да отгадаят болестта на Звездица и да я излекуват. И всеки ден се стичали от всички краища на царството лекари, разни баячи, които лекували с тайни сили, мъдреци, които тълкували със свещени книги. Но всички, които отивали до леглото на царската дъщеря и я виждали, се отдръпвали безсилни. Не знаели нищо за тая болест, която нападнала Звездица, и не знаели как се лекува.

Така минавали дните. Царската дъщеря се топяла като свещ, а заедно с това се топели и сърцата на царя и царицата, защото Звездица била за тях по-ценна от всичко – и от самия им живот.

Когато прозорците на стаята, в която лежало момичето, били отворени, чувал се ясно тревожният глъч на птичките, които прилетявали и искали да видят малката си приятелка. Те я молили с ясните си гласчета да стане и да отиде при тях в градината, за да играят пак заедно. Но Звездица не можела нито да им проговори, нито дори да отвори очите си, за да ги види.

Маймунките се катерели по дърветата и оттам искали да могат да я зърнат, а сърничките се събирали край вратите на царския палат и с наведени глави дълго чакали да слезе Звездица при тях.

Всички плачели и тъгували за детето. Тъгувал и жадувал за него целият народ, защото Звездица за него била винаги вярна застъпница.

Минавали се още дните, а помощ не идвала отникъде. Никой не можел да намери лек против тая незнана болест.

Най-после на царските порти похлопала една стара, много стара бабичка. Никой не знаел на колко е години, защото тя изглеждала стара като времето. От крайните предели на царството идвала тя, затова била цяла прашна и изпокъсана.

Като я видели пазачите на портите, попитали я какво иска. Тя им казала, че идва, за да се опита да излекува царската дъщеря. Но те се засмели и казали:

– Толкова учени доктори и мъдри тълкуватели идваха, та не можаха да ѝ помогнат, че ти ли ще ѝ помогнеш?

– Ех, синко, пуснете ме да се опитам, може пък да ѝ се помогне.

И те, нямало как, завели я вътре в царските палати, още повече, че им било заповядано никого да не връщат.

Когато я въвели в сребърната стая, гдето лежала Звездица, царят и царицата едва повдигнали глава да я погледнат – толкова била безутешна скръбта им и сълзи замъглявали очите им.

Старата бабичка се спряла пред златното, обковано със скъпоценни камъни легло на царската дъщеря, и като се възряла в лежащата, казала:

– А, тази болест я зная!

– Какво? – извикали едновременно и царят, и царицата.

– Тази болест я зная – повторила старицата. – Тя идва през хиляда години на Земята и затова хората не я познават и не знаят как да я лекуват.

– А има ли лек за нея, бабичко? – попитали я със сълзи на очи царят и царицата.

– Има, синко, има. Казва се „животиче“, билка е, само че я няма тъдява, из тия места. Някога е растяла навсякъде, но после полека-лека се е оттеглила и сега расте само по високите върхове на непристъпните планини.

– Кажй къде расте, бабичко, веднага ще пратим бързоходци да донесат цветето, а тебе ще надарим с най-скъпи дарове и ще те оставим да живееш при нас, в царските палати...

Но бабичката гледала и сякаш не чувала техните думи. След малко тя казала:

– Далече, синко, много далече се намира това цвете животиче, през девет планини и три морета. И трябва да бъде донесено до три дена.

Разхълцали се с глас царят и царицата, като чули, че има лек за болестта, а не знаели как да донесат този лек.

Заповядал царят веднага да повикат най-големите бързоходци и най-силните коне, за да преминат деветте планини. Да пригответ ладии с големи платна, за да преплуват трите морета.

Всичко било веднага направено и царят и царицата с голяма скръб очаквали кога ще се върнат пратениците с чудната билка животиче.

Минал се ден, минали се два, отникъде вест не идвала и нищо не се чувало за изпратените бързоходци. На третия ден царят и царицата ридаели с висок глас, защото мислели, че този е вече последният ден, когато ще виждат своята любима дъщеря. Но изведнъж всред общата скръб на всички през отворените прозорци се втурнали орляк птички и напускали от човките си някакво чудно цвете и тревички.

– Ах, ето това е животичето! – извикала бабата, като видяла билката, която падала от човчиците на малките птички.

Царят и царицата скочили и не могли да повярват на очите си, че наистина е донесено търсеното животиче и че дъщеря им ще бъде спасена.

А бабичката веднага сварила от билката в едно златно джезве и дала на Звездица да глътне от водичата няколко глътки. Още щом се докоснало животичето до устните на царската дъщеря, тя веднага отворила очи и се усмихнала.

Царят и царицата паднали на колене и с радостни сълзи благодарили на Бога, загдето е изпратил лек за любимата им дъщеря. А птичките накацали по околните дървета и поели весели песни, защото видели Звездица да си отваря очите.

След три дни момичето отново затичало из стаята – здраво и весело. Птичките по цял ден не млъквали от радост, а Звездица отново им пръскала трошици от царската трапеза. И след една седмица тя вече милвала главите на любимите си сърни, които я гледали с големите си умни очи и тичала с палавите маймуни. А птичките огласяли всичките царски градини с песните си.

А бабичката, колкото и да я молили да остане в двореца, не поискала. Не приела и скъпите дарове, защото не ѝ трябвали. Тогава царят, царицата и Звездица ѝ целунали ръка и я изпратили далеч извън портите на престолния град. И когато се върнали, от благодарност към крилатите приятели на Звездица, царят издал нареждане никой в царството му да не замеря или убива птица. А сам се заклел никога да не си омърси ръцете с кръв, да не води войни и да живее в мир с всички околни царства.

И след години един овчар донесъл в царските палати цвете, невиджано дотогава, и го поднесъл на царя. Каква била радостта на всички, когато познали в това цвете животичето – онова, което по-рано растяло само в далечните и непристъпни планини.

Тогава от много страни и царства се стекли да видят царството, в което почнало да расте чудното цвете животиче.

И целият царски дом, и цялото царство живеели в радост и мир. Звездица растяла и за нейната хубост и доброта се разчуло из всичките царства наблизо и надалече.

ДАРЪТ НА ФЕИТЕ

В края на големия град имало малка къщица, в която живеели много бедни хора. Жената била млада, хубава, а мъжът – силен и здрав. Работели: той в града, тя – вкъщи, и така едва изкарвали прехраната си.

Когато случайно пътници минавали край къщичката им, те неволно се спирали и дълго гледали чудно хубавата градинка, която била изпълнена с най-красиви цветя.

Жената с песен и радост поливала и чистела цветята, а те като живи я гледали, усмихвали се, растели и цъфтели все по-хубави и по-хубави.

Един ден на бедните хора се родило момиченце. Обвили го с това-онова, което имали, и майката, колкото и да се радвала на детенцето си, мислела с голяма тъга за негодите, за мизерията и лишенията, които ще търпи това малко гостенче заедно с тях.

Тя се била загледала през прозореца в изпъстрената с цветя градинка, където слънчевите лъчи в златна светлина обливали всичко, и едри сълзи бликнали от очите ѝ – от мъка, от болка, че не може да нареди добър и без оскъдица живот за детенцето си.

И както се загледала, измежду цветята излезли три прекрасни същества, с дрешки, изтъкани сякаш от слънчеви лъчи. Те погледнали измъчената майка, усмихнали ѝ се и се втурнали през прозореца в стаята при нея.

– Не тъгувай – казали ѝ прекрасните същества, – ние сме феите на цветята и живеем в твоята градинка. Ние ти благодарим от сърце, загдето украсяваш и тъй грижливо пазиш нашия дом – цветята. И затова ни е много мъчно, като те виждаме тъжна. Ние искаме да ти се отблагодарим и да дадем дар на твоето дете.

Майката ги гледала с широко отворени очи, учудвайки се на тяхната хубост и на нежните им като музиката гласове.

– Много и различни дарове можем да дадем – казала първата фея, – злато, бисери, диаманти...

– Не! – казала втората. – За златото се водят войни, за бисерите и елмазите стават убийства. Те няма да донесат щастие и радост на малката дъщеря.

– Да! – потвърдила третата. – Тези дарове крадец може да ги открадне, вода – да ги отвлече, огън – да ги похаби, и тя ще страда много, когато ги изгуби.

– Тогава – дрехи от свила! – казала пак първата. – Пантофки, общити със злато, и корона, която да краси челото ѝ.

– О! – извикали изведнъж двете други феи. – Дрехите от свила ще радват окото, но сърцето ѝ ще остане празно. Короната ще краси челото ѝ, но за нея мнозина ще протягат ръце и животът ѝ ще бъде много пъти в опасност.

– Добре – подхванала първата, – нека ѝ подарим тогава дар, който крадец не може да открадне, вода – да го отвлече, а огън – да го похаби. С пари да се не откупва, със злато да се не взема, с елмази да се не примамва, но пак всичко да има. Дар да има: чуден глас небесен!

– Да бъде! – казала втората. – От мене хубост неземна да има.

– Да бъде! – казала третата. – От мене добро сърце да има! Над сиромаси да се смилява, повехнало цветенце да не настъпва, животът на никого да не отнема – нито на човек, нито на животно, нито на цветенце. Като запее, болник от леглото да се привдига! Пред хубостта ѝ лошият добър да става!

И докато майката слушала, феите се навели над детето, целунали го и весели, засмени се изгубили от стаята. Зарадвала се майката на чудните дарове, които феите дарили на момиченцето ѝ, и тихо си запяла.

Когато мъжът ѝ се завърнал от работа, тя му разказала всичко. Той се усмихнал и много се зарадвал.

Майката с още по-голяма радост се грижела за цветята и с голяма любов бдяла над малкото момиченце, което растяло с неземна хубост.

Когато пораснало и тичало да играе между цветята или по улицата, кой как минавал оттам, се спирал да гледа това чудно хубаво дете, което се е родило в такава сиромашка къщица.

Майката с преизпълнено от радост сърце виждала как се сбъдвали думите на феите. Малката растяла и ставала все по-хубава. Когато запявала, птиченцата накацвали край нея да я слушат, децата, които се биели, се помирявали и присядали край нея, захласнати от хубавия ѝ глас. Ако там нейде наоколо имало болен и я чуел, привдигал се от леглото и идвал да я слуша, забравяйки болестта си. Тя самата била кротка, тиха, блага. Повехнало цветенце не настъпвала, лоша дума не казвала, мухичка не убивала и цветенце не откъсвала.

Когато бащата се връщал от работа, той бързал да прекрачи прага на къщицата си и да влезе вътре, където го очаквала с радостни очи малката му дъщеря. Тогава тя обвиняла ръце около шията му и запявала тиха песничка. Умората на бащата лека-полека изчезвала и той се усмихвал, на сърцето му ставало леко, радостно и весело. Болката на отруденото му тяло като че ли се разтапяла и душата му се изпълвала с мека светлина.

Колкото момиченцето растяло, толкова вестта за неговия чуден глас и неземна хубост се разпространявала. Един ден стигнала и до царските палати.

Старият цар бил много тежко болен. Лекари и мъдри хора ден и нощ бдели над главата му, но никой не могъл да му помогне. Тогава изпратили пратеници да повикат малкото момиче от бедната къщица. И когато песента му се разляла като златисти струи из царската стая и

проникнала в душата на стария болен цар, той трепнал и се раздвижил. Полека отворил очите си, приповдигнал се сам на лакти и се заслушал, дълбоко унесен.

На другия ден той бил здрав. Оттогава вестта за момичето с чудния глас прехвъркнала много граници на много царства.

Майката и бащата се обливали в радостни сълзи, като гледали да се скланят глави на царе и царедворци, на учени и прости пред дара на тяхната дъщеря. Дар, който крадец не можел да открадне, вода не можела да отвлече, огън – да го похаби. Дар, който носел радост и мир на всички, до които се докосвали струите на нейния чудесен глас.

КАКВО Е НЕОБХОДИМО

Живял някога млад цар. Той ходел често между хората на царството си и неговото сърце тъгувало с техните тъги и страдало със страданията им. Когато се връщал в палатите си, напразно младата царица искала да го развесели с хубавите си очи и нежни ласки, напразно свирците свирели най-чудни мелодии – той стоял замислен дълбоко и се питал: „Как, как да се помогне на този народ? Как да премахна страданията им? Как да премахна скърбите им?“.

И вечер, когато свирците замлъквали, когато веселбите и вечерите се прекратявали, а младата царица се прибирала в своите покои, тогава младият цар намятвал плаща – дрехата на своя верен слуга, тихо преминавал царските градини и стигал до голямата порта. Там го очаквал неговият любим кон, черен като самата нощ. Царят се качвал на него и изчезвал в тъмнината като привидение към високата планина. Там, в една малка, издялана в самата скала стаичка, го очаквал един мъдрец, който също така милеел за царството на младия цар и искрено желал да помогне на народа му. Когато усещал стъпките на младия цар да притихват до неговата врата, той излизал да го посрещне. Царят махвал покривалото си, сядал при нозете на беловласия мъдрец и дълго разговаряли.

– Ти все още настояваш – казал мъдрецът на младия цар, – че парите и богатството ще премахнат нещастията, скърбите и страданията на твой народ. Опитай тогава! Ти ще имаш толкова злато и богатства, колкото никой земен цар не е имал. Раздай ги на твой народ и виж плодовете на твоята мисъл.

Младият цар възсиял от радост, грабнал ръката на мъдреца и я целунал, а от очите на стареца капнали две едри капки сълзи...

На сутринта настанала голяма тревога в царските палати. Младата царица кършела белите си пръсти и се превивала от мъка и скръб – младия цар го нямало.

Слугите тичали, пратеници кръстосвали цялата страна, но никъде нито следа не се намерила от младия цар. Най-различни слухове се носели за неговото изчезване, докато най-последно всичко притихнало и мълвата за него престанала да се носи от уста на уста...

Един ден пристигнал незнайно отгде непознат човек, започнал да влиза в бедните къщи и там оставял злато и богатства. Мълвата за него бързо се разнесла и той бивал заобикалян от големи тълпи народ, които пълзели пред нозете му и молели да им даде милостиня. Той раздавал, раздавал и гледал с проникващ поглед да види радост да бликне в очите на тия, които вземали богатството, което им дава, и усмивка да озари лицата им, щастие да изпълни душите им. Но уви, напразно! Тълпата отначало пълзяла пред него, после се изправяла и почвала не да моли, а

да иска, да претендира на кого трябва да се даде и на кого – не. Чували се гласовете на мнозина да надвикват тълпата и да кряскаат на тоя, който давал без мярка злато и скъпи богатства.

– Защо даваш на тоя – той е богат, а аз нямам нищо!

– Този е разбойник, защо му даваш, или и ти си като него?

– Това е несправедливо – да даваш така! – кряскаат трети и посягал сам да отдаде на себе си правото.

Тъга и скръб изпълвали сърцето на незнайния дарител. Той изчезвал през нощта незнайно где и на сутринта се явявал на друг край на царството – и пак раздавал злато и скъпоценни богатства. И пак същото ставало.

Един ден, било по залез слънце, незнайният раздавал с пълни шепи. Тълпата ставала все по-голяма и протягала ръце, молила, просила, искала. Незнайният дарител гледал и търсел да види една усмивка, един изпълнен със светлина поглед. Но уви! Очите, които го гледали, били изпълнени с алчност, с жажда за повече и повече. Устите им били изкривени от завист и злоба. И ръцете, протегнати за милост, се протягали с явна заплаха.

Той гледал как за парче злато, паднало на земята, се сбивали и как налитали върху него с вдигнати юмруци, считайки го виновен за всичко. Тогава той с всичката болка на душата раздрал дрехата си и се оставил да бъде съборен и удрян от разярената тълпа, която намирала, че той не раздава тъй, както изисквала справедливостта според тях.

Но в същия миг някой извикал:

– Царят, царят е това!

Всички се смръзнали и останали като вкаменени. След миг той стоял изправен, а тълпата паднала по очи пред него и молила за милост и пощада.

– Не сте виновни вие, а аз – промълвил младият цар и отминал.

Той едва сега разбрал двете едри сълзи от очите на мъдреца... А народът тичал след него и го молел да се върне.

На върха на планината го чакал мъдрецът.

– Е, сине мой – казал му той, – разбра ли, че парите и богатствата не носят мир и радост на Земята?

– Разбрах – отвърнал тихо младият цар.

– Не злато и богатства липсват на твоя народ – продължил мъдрецът – и не те са, които ще донесат благоденствието му, а Обичта. Ако твоят народ имаше обич помежду си, имал би всичко, защото благото на единия щеше да бъде благо за всички и благото на всички щеше да е благо и за единия.

– Да – промълвил младият цар.

– И искаш ли още да помогнеш на хората от твоя народ?

– Искам, но как?

- Научи ги да обичат!
- Разбрах – отвърнал младият цар.

Целунал ръка на мъдреца и тръгнал да слиза от планината. Когато се обърна, видял лицето на мъдреца, озарено от лъчезарна усмивка, от очите му избликвала светлина и устните му повтаряли: „Любов, любов към всички и към всичко“.

В душата на младия цар зазвучала неземна мелодия. Стъпките му го повели към тях, които били долу – той им носел в сърцето си едничък дар – Обичта.

РИБАРЧЕТО И ЕЗЕРНАТА ЦАРИЦА

В планината, всред разкошна местност, блестяло под сребрилата светлина на Луната чудно хубаво езеро.

До него на брега едно рибарче все още държало с премръзналите си пръстчета въдицата, а очите му се притваряли, морни за сладък сън.

Луната продължавала да посребрява всичко наоколо, планината била тиха, а огънят край малкото момченце догарял.

Някой силно дръпнал въдицата и рибарчето поотворило притворените си клепки, мислейки, че някоя голяма риба се е хванала. Но когато погледнало към трептящите сребристи води на езерото, то останало като вкаменено. На другия край до въдицата стояло прекрасно същество, което го гледало с чудните си очи.

Рибарчето мълком пуснало въдицата и очите му останали приковани в неznайната гостенка. На главата ѝ блестяла златна корона, обкичена с бисери и елмази, а тялото ѝ било покрито с одежда, изтъкана от люспи, които изпускали най-различни светлини.

– Не се плаши – проговорило прекрасното същество, – не се плаши, рибарче, аз съм царицата на планинските езера и не мисля да ти сторя нищо лошо. Но слушай, при мене идват всеки час със сълзи на очи майки, жени, деца и ми се оплакват от тебе. Ти си причаквал техните близки – деца, жени, бащи, и после си ги изяждал. Аз им казвах да стоят далече от примамките ти, но наивните мои поданици пак са се измамвали и са попадали на твоята въдица. Те плачеха и ме молеха да се застъпя за тях: искат да не навлизаш в границите на нашето царство и да не унищожаваш тъй жестоко жителите му, още повече, че моите поданици не са ти сторили нищо лошо.

Рибарчето стояло изумено, със зинали уста, и не знаело какво да отговори. Като видяла това, езерната царица се усмихнала и пак го запитала:

– Защо примамваш поданиците ми да ги печеш живи, та после да ги ядеш?

– Аз не ги изяждам всичките – казало плахо рибарчето, – аз ги продавам.

– А защо ги продаваш? Да ги изядат други, нали? Ооо, това е тъй жестоко!

– Но, царице – поотпуснало се рибарчето, – на мене майка ми не ми е казвала, че това е жестоко. Тя ми казва даже, че през пости може да се яде риба, защото тя нямала кръв.

– О, майка ти ти казва, че не било грехота, защото моите поданици нямали кръв, но те също като вас, човеците, са живи и искат да живеят. Създателят, който е направил и вас, и нас, е дал на всички живот и

всички се обичат и не искат да се разделят с него. Защо вие го отнемате така жестоко от моите мили поданици?

– Но, мила царице – отвърнало рибарчето, – нали рибите са дадени за храна на човека? На мен са ми казвали така и сега ми е много жал, когато научавам, че те искат да живеят като мене и като малката ми сестричка, която аз така много обичам.

– Тъкмо защото са ти говорили погрешно, аз не искам да ти сторя никакво зло и да ти отмъстя за отвлечените и изядени мои поданици. Но ще ти кажа, че Създателят, който е създал и нас, и вас, за човеците е определил плодовете за храна. Но те станаха много лакоми, не изпълниха повелята Му и почнаха да ядат поданиците и на другите царства. И затова Той ги наказва, като им изпраща страдания и нещастия. Ооо, човеците излязоха тъй непослушни към Създателя ни!

Рибарчето я слушало прехласнато. То за първи път слушало такива думи и те тъй много му харесали.

– О, мила царице – казало момчето, – ти така говориш, но ние в село сме много бедни. Баща ми умря, а аз имам още едно братче и малка сестричка и нямаме с какво да преживяваме. Затова дойдох тук – да уловя риба, да я продам и после да купим брашно за хляб.

– Да, зная всичко това – казала езерната царица, – и аз ще ти помогна, ако ти обещаеш, че никога вече през живота си няма да ловиш, да печеш и да ядеш поданиците ми.

– Обещавам, мила царице, обещавам! Аз съм правил всичко това, защото не съм знаел, защото не е имало кой да ми каже, че не е хубаво. Аз ти обещавам, че никога вече нито ще ловя, нито ще пека, нито ще ям твоите мили поданици – рибите.

– Ти си наистина добро момче – рекла царицата – и затова аз ще те възнаградя. Кажи ми сега какво искаш и от какво се нуждаеш. Аз мога да те направя толкова богат, че всички хора да завиждат на твоето богатство. Аз мога също да направя така, че всички хора да те обичат. Кажи ми сега кое от тези двете неща предпочиташ – богатството или обичта?

– Обичта предпочитам, мила царице. Аз искам да обичам всички и всички да ме обичат.

– Щом е тъй, ти ще имаш тогава и двете.

Като казала това, тя плеснала с ръце и от водите на езерото излезли десет прекрасни същества с венци от бисери на главите си и всяко едно от тях държало в шепата си нещо блестящо. Те били придворните на царицата. Езерната царица им направила знак и заедно с тях се приближила до брега при рибарчето.

– Ето, вземи и изяж тези три семена – казала царицата. – Те ще направят всички да те обичат. Първото е семето на милосърдието, второто е на щедростта, а третото – на обичта. Тези семена ще ти

говорят и ще ти подсказват какво да правиш и ти като изпълняваш съветите им, хората ще те обичат, а заедно с това и богатствата ще бъдат отключени за тебе.

Рибарчето посегнало, взело трите светещи семенца и ги глътнало.

– А ето тук други десет семенца – продължила царицата. – Те са семена за най-хубавите плодове. Тях ще посееш във вашата градина. Всяка нощ ще пращам при тях от моите първенци, за да възрастват семената по-скоро и да станат големи плодни дървета. Ти ще имаш много радости в живота си, ако слушаш и правиш това, което ще те учат трите семена, които погълна. Сега вземи торбичката си и се прибири долу, в селото.

Рибарчето станало, прибрало нещата си, но изведнъж се сетило за въдицата, извадило я от езерото, счупило дългата пръчка и прибрало канапа в джоба си.

След това метнало на рамо торбичката си и тръгнало надолу към селото. От време на време то попипвало пазвата си, за да провери дали стоят завитите в книжка десет семена, а вътре в душата му било радостно и светло. Някой пеел сякаш песничка в сърцето му и всичко, към което поглеждало то, му се виждало мило и драго.

А Луната светела и огрявала пътя на малкото рибарче чак докато изгряло Слънцето...

Когато момчето наближило селото, то усетило лек ветрец да го подухва и някой се докоснал до рамото му. То се обърнало и пред него застанало едно от ония прекрасни същества, които били в свитата на езерната царица.

Рибарчето останало захласнато от хубостта на това езерно същество. Косите на девойката блестели като чисто злато, а очите ѝ пускали светлини като скъпоценни камъни. Тя се поклонила пред него и му казала:

– Царицата на планинските езера, която ти видя тази нощ, ме прати да ти кажа на никого да не казваш за срещата си с нея. Ти трябва да пазиш това в тайна през целия си живот. Разбра ли?

– Да, разбрах – отговорило рибарчето и все не могло да свали очите си от прекрасното момиче.

– Обещаваш ли да пазиш тайната? – запитало езерното момиче.

– Да, обещавам – отговорило рибарчето. И в същия миг придворната на езерната царица изчезнала.

Рибарчето слязло в селото и пред очите му все блестяла дивната хубост на езерната девойка.

Като си влязло вкъщи, майка му станала да го посрещне. Но като видяла празната му торба, тя много се зачудила и го попитала къде е рибата.

– Не улових – казало рибарчето.

– Че защо? – попитала го строго майка му.

– Така, не улових.

И без да дочака разпитванията на майка си, то отишло в градината. Там разкопало овощните дръвчета, изчистило тревата и посяло десетте семена. След това седнало на припек да си почине и тъй заспало от умора. По едно време то чуло някакъв глас да му казва:

– Стани, иди горе, в планината! Там, в гората, един селянин падна и си навехна крака. Иди да му помогнеш.

Момчето се сепнало и се зачудило много. Нямаło никого наоколо му, а пък чувало да му говори някой.

– Кой ми говори? – запитало рибарчето.

– Аз – казал гласът, – аз ти говоря, Милосърдието.

Момчето веднага си спомнило за семената, които погълнало, и станало. Отишло в обора, извело магарето, впрегнало го и се тъкмяло да излиза от двора.

– Къде отиваш? – запитала го майка му от прозореца на къщата им.

– Горе, в гората – отвърнало момчето и подкарало магарето.

Милосърдието много се зарадвало, че момчето го послушало и така бързо се съгласило да тръгне. През всичкото време му показвало пътя и му посочвало къде ще намери падналия селянин.

Най-после детето го намерило в една шума – бил паднал от близката канара. Селянинът силно охкал и пъшкал от болка и като видял момчето, много се зарадвал. Детето го повдигнало, помогнало му внимателно да се качи на магарето и тръгнали за към село. През целия път селянинът охкал и пъшкал, а момчето го придържало да не падне от магарето. Най-после стигнали в селото. Там рибарчето повикало човек, който оправил навехнатия крак на селянина.

На другия ден, когато човекът се посъвзел малко, той накарал да повикат момчето, което му помогнало в такъв труден за него час, и го надарил богато.

Рибарчето отишло у дома си и занесло всичко на майка си. Но в това време пак чуло някакъв чуден глас, който сякаш излизал из самия него.

– Вашата съседка Янка е болна, а дечицата ѝ са гладни. Повикай ги на вашата трапеза.

– Кой ми говори пък сега? – учудило с рибарчето.

– Аз, Щедростта – отвърнал гласът.

Момчето веднага отърчало и повикало трите дечица, които плачели край болната си майка.

Като видяла майката на рибарчето, че води децата, смъмрила го, че не мисли какво ще ядат утре неговата сестричка и братчето му. И чуло пак момчето в себе си още по-приятен глас, който му казал:

– Не са ли тези дечица твои сестрички и братче?

– Познах кой ми говори – рекло си мислено момчето. – Обичта, нали?

– Да, аз съм Обичта – отвърнал гласът.

И тогава момчето казало гласно на майка си:

– Този, който ни прати храната днес, ще ни я изпрати и утре, стига да Го слушаме и да изпълняваме.

Майката изгледала учудено сина си и нищо не му казала. Но вътре в себе си се питала: „Какво му стана на това момче? Има нещо, променило се е. Дали не го е урочасала някоя самодива или пък го е примамила езерна русалка? Не е вече като по-рано”.

Така минавали ден след ден. Момчето слушало гласовете на Милосърдието, на Щедростта и Обичта и правело всичко, което му казвали. И като по чудо цялото село заговорило за него и хората не могли да му се начудят. Навсякъде го викали за работа, възнаграждавали го богато и то от сутрин до вечер тичало и правело това, що го съветвали чудните гласове.

Започнало да идва изобилието отвсякъде в къщата им и майката, като виждала това, разтворило се и нейното сърце и тя почнала да приглежда къде има сиромаси, за да им помага. Но все пак дълбоко в душата ѝ било мъчно, като гледала синът ѝ да расте, но да не е като другите момчета. Той не посягал пиле да заколи, месо в устата си не слагал, риба не ходел да лови и с пушка на рамо на лов в гората не отивал. Добре било всичко това, но не било тъй, както било оставено от деди и прадеди. Великден ще дойде, Коледа ще дойде, навсякъде ще замирише на печено месо, само у тях ще се сложат постна гозба и плодове.

– Бре синко – казала майката, – та ти от празника нищо не разбра. Защо не заколиш нещо като хората, някое пиле поне, та да се облажиш, да разбереш, че християнски празник се празнува?

– Ех, мамо – казвало момчето с благ глас, – празникът е в душата ми. Като гледам разцъфналата градина, синьото небе, грейналото Слънце, душата ми празнува. Пък и защо да заколя нещо, агне или пиле, нека и те да се радват на живота като мене.

Майката поклащала глава и се чудела отгде му идват тия думи на устата. И все си мислела, че там, горе на планината, е станало нещо – оттогава се промени това момче. Много пъти опитвала да го разпитва, но той никога не ѝ казал нищо.

Така се минали години. Семената, които посял в градината, расли, порасли и станали големи дървета. Клоните им всяка година се отрупвали със зрели златни плодове. Всички се чудели – никой не бил виждал такива хубави плодове.

Майката разбрала най-последно, че това е Божия работа, и почнала да живее като сина си – да бъде милосърдна, щедра и да обича всички хора

като децата си. Другият ѝ син и дъщеря ѝ, които много обичали големия си брат, с радост го слушали и гледали да са като него. Така всички в дома им заживели в радост и мир.

Като гледали това, селяните често пъти ги давали за пример и всеки искал да ги поспре и да поговори с тях. Те ходили при момчето рибарче, което станало голям красив момък, и се допитвали от него за много работи като при някой мъдър старец. Всички го уважавали и почитали заради мъдрите думи, които им говорел. И полека-лека заедно с плодните дръвчета, които селяните вземали от градината му, се разнасяли из село добрите му думи и те се посявали в сърцата на хората и пониквали оттам като добри постъпки.

Всички гледали едни-други да си услужват, да си помагат. Не се чували вече из село крамоли и раздори, а навсякъде имало само песни и радост.

Десетте дървета, които израснали от десетте семена, които били посети от момчето, се разплодили из цялото село. Всеки искал да си има от тях – и навсякъде имало изобилие и радост. Мъжете престанали да ходят по кръчмите, жените не се карали помежду си, децата не се биели.

И надалече, по всички краища се разчуло за чудното село, гдето хората живеели в мир и сговор, и най-вече за мъдрия човек в него, който през целия си живот бил милостив, щедър и обичал всичко живо.

ДОБРОТО СЪРЦЕ

Живял някога един беден старец. Той имал само един син, когото много обичал. Един ден старецът разбрал, че ще напуща Земята, и повикал при себе си любимия си син.

– Синко – казал му той, – аз си заминавам вече от Земята. Не можах да оставя големи къщи и много имот отвън, но затова пък оставих в тебе едно добро сърце. Слушай него и ще успееш в живота си.

Като казал това, старецът склопил очи и с усмивка се преселил в другия свят. А синът плакал и жалил за любимия си баща.

След три дни момчето взело тояжката си, наметнало едничката си дреха, простило се с бащината си колиба и тръгнало да си търси късмета по света.

Вървяло, вървяло и най-после след много дни стигнало до една малка къщичка в полето. И току да седне да си почине, към него се затичало малко рошаво кученце и с радостен лай се хвърлило върху му. Момчето го погалило по главата и му дало малко от хлебеца, който носело в торбата си. Кучето глътнало бързо хляба и като хванало със зъбите си дрехата на момчето, почнало да го тегли към къщичката. Момчето станало, тръгнало след кученцето и след малко се озовало в една малка стаичка, наред която на дървено легло лежала стара бабичка.

– Добър ден, бабичко – поздравило я момчето, – какво ти е, та лежиш?

– Ох, синко – казала бабичката, – болна съм и все чакам да мине някой човек с добро сърце, за да го помоля да ми донесе лек, та да оздравея.

– На мене баща ми ми каза, че ми е оставил добро сърце. Кажете ми какъв е лекът и отгде да го донеса и аз ще отида – казало момчето.

– Далечко е, синко – казала бабичката, – един ден и една нощ път е. На върха на Живата планина има кладенче, от което извира живата вода. Ако ми донесеш от нея малко да пийна, то веднага ще оздравея.

– Ще отида, бабичко, само да зная как да стигна – рекло момчето.

– Лесно ще отидеш, синко, моето кученце ще те заведе. А сега седни, та си почини, че трябва да си уморен от пътя.

Момчето приседнало да си почине, хапнало си от хлебеца – и като се навечеряло, легнало да си поспи. На сутринта то станало рано и заедно с кученцето тръгнало към Живата планина за живата вода. Вървели, вървели и стигнали най-после върха на планината. Намерили изворчето, напълнило момчето в една малка стомничка от живата вода и се завърнали при болната бабичка. Тя като пийнала малко и си поумила лицето, тозчас оздравяла и станала от леглото. Скоро

наготвила вкусна гозба и поканила момчето да си похапне. После, когато то поискало да си продължи пътя, бабичката му каза:

– Слушай, момко, ти ми направи голяма услуга. Без тебе аз щях да умра, а ти ми спаси живота. Затова приеми в дар братчето на моето куче. То разбира от човешки език и знае най-късите и верни пътища по цялата Земя: ще ти бъде в услуга, когато ти потрябва.

Поблагодарило момчето, приело кученцето и тръгнало отново на път. Вървели, вървели, най-после стигнали до колибата на един беден старец. Той се бил облегал на един голям камък и се греел на Слънцето.

– Добър ден, дядо – казало му момчето.

– Добър ден, момко – отвърнал му старецът.

– Какво правиш тук, дядо, съвсем самичък?

– Чакам да мине човек с добро сърце, момко.

– За какво ти е, дядо? На мен баща ми ми каза, че ми е оставил в наследство добро сърце.

– Е, момко, аз бях козар, дълги години пасох козите, но най-после остарях и ослепях. И казаха ми, че ако човек с добро сърце ми донесе вода от кладенчето от Синята планина, ще прогледна.

– Аз ще отида да ти донеса, дядо – казало момченцето, – стига да зная мястото.

– Моето котенце вижда оттук мястото, но няма кой да отиде и да донесе водицата. Ако си съгласен да отидеш, котенцето ще ти покаже мястото.

– Ще отида, дядо – рекло момчето и се приготвило за път.

– Но така гладен не може да тръгнеш, момко, чакай, в колибата имам за хапване нещо. Да те нагостя, че тогава да тръгнеш.

Хапнало момчето от това, което му сложил старецът, и тръгнало заедно с кученцето и котенцето. Котенцето виждало отдалече къде трябва да отидат, а кученцето показвало най-добрия път. Така вървели три дена и три ноци – най-после на четвъртия ден сутринта стигнали Синята планина и намерили кладенчето да струи своите лековити води от една огромна канара. Момчето гребнало, напълнило кратунката, която носело, и бързо-бързо се върнало при стареца.

Зарадвал се много старецът, умил си очите и веднага прогледнал. От благодарност за голямата услуга, която му направило момчето, той му подарил братчето на котенцето, което можело да вижда много отдалеч нещата.

Пренощувало момченцето в колибата на стареца, закусило сутринта каквото Бог дал и тръгнало отново по широкия път с кученцето и котенцето. Вървели, вървели, минавали много села и градове, но на момчето все му се искало да отиде още по-далече, да види какво има по-нататък по света.

Веднъж момчето минавало покрай едно село и видяло, че пред прага на една къща плачела жена. Дожаляло му за нея и я попитало защо плаче.

– Ех, момко, как да не плача – казала тя. – Аз имах една дъщеря. Тя беше най-хубавата в селото. Всички момци я искаха. Но зла намера я намери и тя легна от тежка болест. Откакто се приповдигна, човешка дума не може да изрече, глас не може да чуе. И сега никой вече от момците не я иска. А аз седя тука и чакам да мине човек с добро сърце, та да го помоля да донесе лек за момичето ми.

– На мен баща ми ми каза, че ми е оставил добро сърце. Каж ми какъв е лекът, може да отида да го донеса – казало момчето.

– Много е далече, момко – рекла жената – досега никой не се е наемал да отиде.

– Ти само ми кажи къде да го намеря, пък щом работата е да проговори дъщеря ти, ще отида.

– Да си жив, момко! Аз имам едно петленце, което разбира и говори с човешки език, то ще ти каже най-точно къде е – казала жената.

После влязла въщи и донесла петленцето. То като видяло момчето, разперило крилцата си, плеснало ги три пъти и казало, че на Жълтата планина се намира кладенчето с лековитата вода, от която като си измие ушите и устата, момата ще прочуе и проговори.

Котенцето погледнало с далекогледите си очи и веднага видяло мястото, а кученцето им показало най-верния път.

Момчето се приготвило и тръгнало. Петленцето се качило на рамото му и го развеселявало с кукуригането си. Така вървели девет дена и девет нощи. Най-после стигнали Жълтата планина и намерили кладенчето с лековитата вода. Гребнало момчето с кратунката и заслизло бързо-бързо надолу.

Когато дали на момичето да се умие, то веднага проговорило и прочуло. От благодарност майката дала на момчето братчето на петленцето, което да му казва какво да прави, когато се намери в затруднение.

Поблагодарило момчето и тръгнало с тримата си другари – петлето, котенцето и кученцето.

Вървели, вървели, най-после стигнали до престолният град на едно непознато царство. Още когато влизали, чули хората да говорят, че царската дъщеря била много болна и че целият народ плачел и тъгувал за нея. Повикани били отдалече много целители, но никой не можел да я излекува. Момчето, като разбрало всичко това, излязло извън града, седнало на една полянка, заобиколена с ниски храсти, и започнало да се съвещава със своите приятели.

– Ще можем ли да излекуваме царската дъщеря? – попитало то петлето.

– Ще можем – отговорило петлето. – Лекът е много прост, но ще трябва да го поднесе човек с добро сърце.

– А какъв е лекът? – попитало момчето.

– На върха на тази планина – заразправяло пиленцето, – която е точно срещу изгрев слънце, расте едно цвете, което се казва здравче. Като го свариш и дадеш на царската дъщеря да пийне три пъти, тя ще бъде здрава.

– А ти, котенце – попитало го момчето, – виждаш ли точно мястото, гдето расте здравчето?

Котенцето измяукало и казало на котешки език на петлето, а петлето – на момчето, где е точно мястото. Кученцето пък показало най-верния и кратък път, който водел към здравчето. Тогава изпрашеното от дългия път момче отишло да се измие на голямата бяла чешма, която струяла водите си наблизко. То искало да бъде чистичко, като влезе в царския палат. Но без да знае момчето, между храстите имало един човек. Той чул всичко, което си приказвали момчето и неговите приятели, веднага отърчал в царския палат и казал, че можел да излекува царската дъщеря. Той искал да вземе определената за това награда – сто оки жълтици.

Когато по-после отишло момчето в царския палат и казало, че може да излекува царската дъщеря, веднага го приели. Но като чули за здравчето, казали, че вече има кой да я излекува с тази билка, и го изпъдили навън. Натъжило се момчето и мълком излязло от царските порти, но петлето тихичко му проговорило и му казало да не тъгува, защото пак той ще излекува царската дъщеря, тъй като при това лекуване най-важното било човек да има добро сърце.

И наистина, минали се три дни, но царската дъщеря не само че не се излекувала, но и по-болна станала. Тогава момчето отишло пак в царските палати и казало, че ще излекува царската дъщеря, ако му дадат три дни срок. Приел го сам царят и като чул това, което казва момчето, рекъл му:

– Слушай, момко, мнозина се хвалеха, че ще излекуват дъщеря ми, и не можаха. Ако и ти излезеш такъв лъжец, особено като последния, който ми говори пак за някакво цвете здравче, ще те накажа много жестоко. Ако ли пък излекуваш дъщеря ми, то тогава ще ти дам да си избереш от богатствата ми това, което ти си харесаш.

– Добре – казало момчето и като праметнало през рамо торбичката си, запътило се с тримата си приятели към планината. Кученцето припкало напред и показвало пътя, котенцето не изпусцало из очите си здравчето, а петлето кукуригало и развеселявало момчето. До вечерта стигнали до мястото, където растяло цветето. Рано сутринта при изгрев слънце момчето откъснало няколко стръка от билката и тозчас заслизало надолу към царския палат. На другия ден сутринта то

похлопало на царските порти и веднага му отворили. То само сварило в сребърно джезве здравчето и го подало с кристална чаша на царската дъщеря. И чудо нечувано станало: като глътнала три пъти, царската дъщеря тозчас се привдигнала от леглото и се усмихнала на царя и на царицата, които се разплакали от радост.

– Каква награда искаш, момко? – запитал го царят. – Ти ми направи такова добро, каквото никой не ми е направил досега.

– Никаква награда не искам, царю честити – отвърнало момчето.

Царят много се натъжил, че момчето се отказало от наградата, но царската дъщеря, която чула разговора им, казала:

– Остави това на мене, татко, аз ще се погрижа за наградата на момчето.

Съгласил се царят и заповядал да изпратят момчето с царски почести до портите на палата. На другия ден царската дъщеря сама омесила една бяла погача, сготвила вкусно ядене, набрала от градината най-хубавите плодове и ги изпратила на момчето, като поръчала на носача да му каже, че всичкото сама царската дъщеря е приготвила.

Момчето много се зарадвало и казало, че това била най-хубавата награда, която било получило.

Минавали дните. Царската дъщеря все му изпращала плодове, които сама късала от градината, а момчето в това време се прочуло из целия престолен град със своите чудни лекувания. Започнали отблизо и отдалече да идват при него хора да ги лекува. Всичко, което правило момчето, им се виждало много просто, а все пак болните веднага се привдигали и оздравявали.

Един ден един царски първенец си счупил крака, като паднал от коня си. Събрали се пак церители да го лекуват, но никой не можал да го излекува. Кракът му се подувал и от ден на ден ставал по-зле. Като научило за това, момчето запитало своите чудни приятели ще могат ли да излекуват царския първенец. Тогава петлото казало, че може и знае как именно да се излекува. Котенцето му казало на кое място вижда лековитата билка, а кученцето разправило кой е най-краткият и верен път, по който може да се отиде на там.

Но наблизко до тях се бил скрил един от церителите и като чул всичко, веднага отърчал и направил, което бил чул. Но кракът на царския първенец не оздравял. Тогава пак извикали момчето. И колко много се изненадали всички, когато кракът оздравял веднага, щом като момчето го измilo с водата от сварената билка и го намазало с направения от него мехлем.

Като оздравял царският първенец, царят, всички царедворци и видните лечители се събрали в царския палат в една от най-големите зали и повикали там момчето. Когато то дошло, те го попитали как така

лекува хората с такива прости лекарства и билки – и все пак те оздравяват.

Поклонило се момчето пред царя и казало:

– Царю честити, това, което ме питате, е много просто – не аз лекувам хората, а доброто сърце ги лекува, а него баща ми ми го остави в наследство.

Замислили се царят и царедворците над думите на момчето и разбрали, че от всичко най-важно било човек да има добро сърце.

ДЕТЕТО ФЕЯ

Живели в един град много богати хора. Къщата им била хубава като палат. Постлана била с коприна, навсякъде блестели злато и сребро, а по пода лежали дебели пухкави килими.

Мъжът бил търговец, пътувал из чужбина, търгувал с големи търговци и парите се стичали като река в дома му. Жена му била млада и хубава. Тя имала всичко в изобилие, обичала много мъжа си, но въпреки това тъга притискала сърцето ѝ. Често се виждали по очите ѝ да блестят бисерни сълзи и скрита болка да помрачава дните ѝ. И всичко това било, защото си нямала детенце, което да се радва на голямата хубава къща и на обширните градини, които я заобикаляли отвсякъде.

Често пъти, когато ѝ било много мъчно, младата жена отивала в градината и тихо плачела, заедно Бог не ѝ е дал детенце. Тя се спирала до красивата ограда, по която се виели разцъфнали рози, и с болка гледала как минавала някоя бедна женица, която нямала може би и хляб да яде, но била дарена от Бога с дечица – щастие, от което тя самата била лишена. Въздъхвала дълбоко и почвала да гали разцъфналите рози и другите красиви и благоуханни цветя. А сълзите ѝ капели върху техните прекрасни листенца.

Като виждали всичко това, градинските феи много се натъжавали, защото младата жена била много добра, а и с голяма обич се грижела за цветята. И затова се събрали веднъж феите от градината, за да решат как да зарадват добрата млада жена.

Царицата на феите, която била мъдра и разумна, попитала:

– Не желае ли някоя от феите да отиде и да стане дете на добрата жена?

Всички плеснали радостно ръце. Наистина, това било най-доброто разрешение. Избрали те най-красивата феичка, а същевременно и най-умната между тях, и я изпратили да стане дъщеря на младата жена.

След известно време на богатите хора се родило момиченце. Майката и бащата плакали от радост. Бащата раздал много подаръци на всички сиромаси от квартала, а майката сложила голяма трапеза, която не била вдигната девет дена и девет нощи за бедните и гладните.

Облекли детенцето в коприна, но самото то било толкова хубаво, че всеки му се зачудвал.

Майката с песен го приспивала, с песен го събуждала и къпела. А то растяло и я гледало с умните си очички и със сияеща усмивка.

Когато детенцето пораснало, то по цял ден тичало босо из градината, галело цветята и се разговаряло с тях. Когато виждало феите, то се втурвало към тях и радостно ги прегръщало.

Отначало младата майка не обръщала внимание на това, но по-после тя често заварвала детето, прегърнало сноп маргаритки или карамфили, да им шепти нещо.

– Божидара, какво си говориш самичка? – запитвала я майката.

– Не самичка, мамичко, с цветята си разговарям!

– Как може така, мое дете, това е смешно! Цветята не могат да говорят и да те разбират.

– О, мамичко, цветята такива хубави приказки ми разказват... И феите също...

– Но дете мое, ти вече си измисляш.

– Ах, мамичко, нима не знаеш, че всяко живо същество си има език? Нали Бог като благ Баща се грижи за всички еднакво и затова на всички е дал език, за да се разбират.

Младата майка дълго гледала своята приказно красива дъщеря и се чудела – отгде е научила тя всичко това?

А колко много се учудвала и изненадвала майката, когато детето ѝ започвало да плаче, виждайки я да къса цветя от градината, за да ги слага в сребърните вази в салона.

– Но дете мое – казвала майката, – защо плачеш, всички хора така правят, какво лошо има в това, че съм откъснала цветя?

– О, мамичко, нима ти не виждаш колко много страдат цветята, когато им отнемеш цветовете! Тях ги боли, боли ги, мамичко!

– Ти си много чувствителна, Божидара – казала майката, – не бива да си такава!

Но Божидара ставала все по-странна и по-странна. Веднаж майка ѝ я видяла през нощта да слиза през прозореца, да стъпва върху розовия храст, като че ли няма никаква тежест, и след това да се втурва да танцува сред цветята. Луната обливала със сребърна светлина цялата градина, а Божидара изглеждала радостна и щастлива.

– Нашето дете е тъй странно – казала майката на мъжа си.

– Остави я – отговорил той, – случва се така деца насън да ходят. Лунни деца ги наричат. Тя ще се върне пак в леглото.

И наистина, след известно време Божидара пак се върнала в леглото си.

След тая нощ майка ѝ грижливо затваряла прозорците, вратите и малката Божидара не можела вече да излиза. Когато проявявала известни странности, майка ѝ я мъмрела, забранявала ѝ да ги прави и даже понякога я наказвала.

А Божидара дълбоко се оскърбявала и натъжавала от това, че майка ѝ не я разбира, че не иска да разбере, че феите са нейни сестри и че цветята ѝ разказват чудни приказки.

И един ден тя отишла в градината, седнала под голямата разцъфнала круша близо до поточето, което минавало през градината, и горчиво заплакала. Тогава дошли феите, заобиколили я и я запитали:

– О, Лунен лъч – тъй се казвала Божидара като фея, – кажи, защо плачеш и тъгуваш?

– Искам да се върна при вас – казала Божидара. – Вие сте волни и свободни, а аз съм в затвор. Човеците са такива особени същества, при които много мъчно може да се живее. Те искат всичко да правя като тях. Вие се храните с аромата на цветята и не знаете какво ужасно страдание е да ядете телата на умрелите животни. А те, човеците, ги ядат и са весели. О, и само това ли е!? Аз не мога нощем да идвам при вас, не мога денем да ходя, гдето искам. О, човешкият живот е толкова тежък, а техните къщи са същински затвори. Не мога повече, искам да се върна при вас!

– О, Лунен лъч – казала царицата на феите, – ти наистина понасяш страдания, но ако ти се върнеш при нас, то значи по човешки да умре тялото ти. Него трябва да оставиш там. А това страшно ще наскърби младата жена, защото тя ще помисли, че не си жива и че те няма вече. Това ще ѝ причини горчиви страдания, а тя е толкова добра! Всичко, което прави за тебе, е от прекалена обич. Когато ти дойдеш при нас, тя ще плаче и ще каже, че Бог е немилостив към нея, а това не е вярно и не е хубаво да се казва. Нейното сърце ще се затвори и тя няма да бъде така щедра към сиромасите.

– Ох – изстенала Божидара, – много, много тежко се живее при човеците!

– Слушай, Лунен лъч – подхванала пак царицата на феите, – ти никога не говори на хората за нас! Не им казвай, че цветята говорят, но ни слушай и записвай всички приказки и после ги разкажи или ги прочети на човеците. Тогава и на тебе няма да ти бъде така тежко между тях, защото те ще те обикнат много заради приказките ти и ще те оставят свободна.

В това време майката на Божидара я повикала от прозореца на хубавата голяма къща. Момичето станало, избърсало очите си и отишло при нея. Майка ѝ я прегърнала, целунала я и ѝ казала, че била получила писмо от татко ѝ, който щял да се завърне тези дни от чужбина.

Божидара плеснала с ръце от радост. Тя тъй много обичала татко си, защото той бил много добър. Той никога не късал цветята, не слагал птички в златни кафези, оставял и нея самата свободна да се храни с каквато си храна иска.

От този ден Божидара започнала да записва всички приказки, които ѝ разказвали феите и цветята. Когато бивала на училище, тя ги разказвала на другарките си и на учителите и всички се учудвали на нейните дарби – да пише такива хубави приказки.

Учителите се срещали с родителите на детето фея и им казвали:

– О, вашето дете е тъй необикновено! То е тъй красиво, но освен това обещава да бъде един ден знаменитост. Приказките и разказите, които пише и разказва, са толкова хубави! Наистина, вие сте щастливи, че имате такова даровито дете!

В такива случаи майката била много радостна. Тя милвала и целувала косите на Божидара и била готова всичко да направи заради нея. И за да се отблагодари на Бога за хубавото дете, което ѝ било дадено, тя не се уморявала да раздава дарове на сиромасите, които благославяли целия ѝ дом.

А Божидара, Лунният лъч, се усмихвала радостно и литвала в градината при феите и цветята, с които се разговаряла шепнешком. Тя се радвала на слънчевите лъчи, които целували косата ѝ, на синьото небе, на приятния ветрец, който я милвал, но никога вече не казвала никому своята красива тайна – отгдето научавала тя чудните приказки.

СЛЯПАТА ПРИНЦЕСА

Живял някога един цар. Той имал голямо обширно царство. Поданиците му били трудолюбиви и добри. Изобилие и богатство радвало всички хора в държавата му.

Царските палати били направени от розов мрамор, а вътре стаите били обковани със злато, сребро и скъпоценни камъни. Царската съкровищница била препълнена със злато и блестящи диаманти.

Радвал се царят на голямото си царство, на обширните си градини, пълни с плодове, но от всичко най-много се радвал на своята прекрасна дъщеря. Много я обичал царят, но нощем, когато всички спели и си почивали, той тихо въздишал и мълком ронел сълзи. Хубавата му дъщеря била сляпа.

Много учени и мъдреци питал царят, много магьосници търсил, за да излекуват дъщеря му. Мнозина се опитвали, но напразно: никой не могъл да ѝ помогне, за да прогледнат очите ѝ.

А царската дъщеря растяла и от ден на ден ставала все по-красива. Всички я обичали, защото тя била добра и милостива. Когато излизала на златните балкони, който я виждал, правел ѝ нисък до земята поклон.

Но освен с хубостта си царската дъщеря се славела и с чудната си песен. Когато запявала, пойните птички замлъквали, за да я слушат. Минувачите се спирали и дълго след свършването на песента оставали неподвижни на местата си. Сам царят с наслада слушал песента на дъщеря си, но очите му ронели сълзи за нея.

Един ден в царството му дошъл странник цигулар. Когато потеглил лъка на цигулката и засвирил, всички се спрели до го слушат.

Той свирел, свирел, а хората оставали като залепени, без да могат да се помръднат. Тъй хубаво свирел странникът!

В това време и царската дъщеря, заобиколена от другарките си, била в градината. Като чула чудната музика, долитаща до нея, тя веднага пожелала да отиде при странника цигулар. Другарките ѝ не могли да не изпълнят молбата ѝ и я повели по посипаната със златист пясък алея. Преминали портите и достигнали до мястото, където свирел цигуларят. Никой и не забелязал идването на царската дъщеря, така всички били унесени от чудното свирене на странника. И самият цигулар даже като че ли не я видял и продължавал да свири. Когато най-сетне спрял и всички въздъхнали, сякаш се били пробудили от дълбок сън или се били върнали от незнайни светове.

Повдигнал глава странникът цигулар към царската дъщеря и ѝ казал:

– Научих, че сте търсели човек, който да може да излекува очите ти, за да прогледнеш.

– Да – отговорила с треперещ глас царската дъщеря, – татко отдавна търси такъв човек.

– Ти можеш да прогледнеш – казал ѝ странникът. – Има един начин за това, но има и едно важно условие. Ти трябва да се откажеш от царския трон, от цялото си царство и от всичките си богатства. Трябва да съблечеш скъпите си дрехи, с които си облечена, и да облечеш съвсем прости; да събуеш златните пантофки, обнизани с бисери и диаманти, и тогава да тръгнеш с мене по света. Аз ще свиря, а ти ще пееш.

– О, съгласна съм! – извикала с радостен глас царската дъщеря. – За да прогледна, съм готова да дам всичко, което имам...

– Добре – рекъл странникът, – ти сега лесно се отказваш от всичко, което имаш, защото не си видяла живота по света, но когато прогледнеш и го видиш, ако макар и за минутка пожалиш в сърцето си, ти наново ще ослепееш и никой вече никога не може да те излекува.

– Не – казала царската дъщеря, – аз съм готова да се откажа от всичко!

– Добре, заведете ме тогава при царя, за да поговоря с него.

Царедворците веднага съобщили на царя за странника цигулар. Царят го приел и много се зарадвал, като чул, че той ще може да излекува дъщеря му. Но доста се натъжил, като научил, че милата му дъщеря няма да бъде при него, а ще скита по света със странника. Обаче той толкова много я обичал, че предпочел тя да прогледне, макар и да бъде далеч от него.

На другия ден странникът цигулар наредил да облекат царската дъщеря с най-хубавите ѝ дрехи, да ѝ сложат мантия, изтъкана от златни нишки и обшита със скъпоценни камъни, и да я заведат на големите мраморни стълби, които постлали с килими, изтъкани от злото и коприна. На големия площад точно пред царските порти трябвало да се събере народът.

Когато всичко било готово, извели царската дъщеря в премяна, която блестяла като слънце. Народът, като видял прекрасната царска дъщеря, паднал на колене и вдигнал ръка за поздрав.

Странникът сложил ръка върху очите на царската дъщеря. Когато я махнал, тя вече можела да вижда. И очите ѝ видели най-напред очите на странника. А те били тихи, благи, кротки и я гледали със светла усмивка. На царската дъщеря тъй много ѝ харесали очите му, че тя си казала наум: „Това е най-хубавото нещо, което бих искала постоянно да виждам.“ Сърцето ѝ отведнъж обикнало странника цигулар.

В това време се чули викове на радост измежду насъбралите се хора и царската дъщеря се обърнала настрани. Тя видяла целия многохиляден народ, коленичил пред нея с безпределна почит. Това бил народът – нейният народ, който тя за пръв път виждала. После тя преместила погледа си и видяла другарките си, които познавала по гласовете, но които по-рано никога не била виждала. А миг след това тя съзряла своя любим татко, когото обичала най-много на света.

Всички стоели около царската дъщеря и чакали да видят какво ще стане. Надясно от нея бил царският трон и на него – златна корона.

Царската дъщеря погледнала трона, погледнала и златната корона, но в същия миг си спомнила за чудните очи на странника, които били похубави и от прекрасните диаманти, що обкичвали короната. Тя се обърнала да ги види още веднъж и сърцето ѝ се изпълнило с радост.

Тогава тя отметнала златната си мантия, събула скъпите си пантофки и като пристъпила към странника, казала:

– Аз ще дойда с тебе!

Странникът ѝ се поклонил и усмихнат ѝ подал ръка.

На другия ден странникът и царската дъщеря тръгнали на път за неznайни и далечни страни.

Дълго плакал царят от радост и от скръб за своята мила дъщеря. А тя и цигуларят вървели, вървели, минавали царство след царство. И където спирали да си почиват, цигуларят свирел, а царската дъщеря пеела. Всички ги слушали прехласнати, но никой не знаел, че това красиво момиче, което пеело така хубаво, било царска дъщеря.

Най-сетне те стигнали до вратите на едно далечно и непознато царство. Цигуларят се доближил до тях и почукал три пъти. Веднага вратата се отворила и те влезли в чуден приказен град. Като повървели малко, стигнали до градина с разкошни разцъфтели цветя. Цигуларят казал на царската дъщеря да го почака малко на това място, докато той отиде някъде, откъдето веднага щял да се върне. Тя седнала до цветята и не могла да им се нарадва. И както си седяла и гледала цветята, чула да тръбят тръби и да свири музика. Като се обърнала, видяла, че към нея приближава царска колесница. Тя се изправила и не знаела какво да прави. Отвсякъде идвал народ. И докато се усети, царската колесница спряла пред нея и оттам изскочил сам цигуларят, облечен в царски дрехи. Той ѝ подал усмихнато ръка и ѝ казал:

– Ела, моя приятелко! Ето, това е моят баща, цар на това царство. Ела, за да ни даде благословията си и ти да станеш царица, защото той ни отстъпва престола си и ние с тебе ще царуваме.

Тогава царската дъщеря пристъпила бързо и се поклонила на царя баща. Той ги поканил в колесницата. Из пътя царският син ѝ разказал, че една магьосница му предрекла, че той ще се ожени за сляпа царкиня, но ако той се преоблече и отиде при нея като прост човек и засвири на своята цигулка и тя от обич тръгне с него, като се откаже от цялото си царство. Тогава тя ще прогледне и той ще бъде много щастлив. Царската дъщеря се просълзила от радост, като чула всичко това.

Като стигнали в палатите, дали ѝ най-хубавите царски дрехи и ѝ отредили най-хубавите стаи. Тогава писали на нейния баща да дойде и изпратили колесница да го посрещне. Бащата извънредно много се зарадвал, когато научил за всичко, което станало, и веднага потеглил за царството на зет си.

Там направили голяма сватба и всички били радостни и щастливи.

ЧУДНАТА ЦИГУЛКА

В полите на висока, много висока планина се гушело малко китно селце. В него имало едно малко момченце, което си нямало нито майчица, която да го погали, нито баща, който да го научи на мъдри работи.

Растяло то самичко и нощувало ту под една, ту под друга стряха. Когато поотраснало, момченцето станало овчарче и се скитало със стадата си по горите и усойте на близката планина. Обичало често да се изкачва на някой висок връх, да седи по канарите и дълго да гледа обширните долини и полета, които се откривали пред погледа му. То било чувало, че там – ехее, далече, имало богати градове, в които хората ходели, облечени в коприна, и живеели в къщи като палати. И неговото сърце тъй много жадувало да отиде и да види всички тези чудни работи!

С дни и часове момчето си мечтаело да слезе от планината и да пътува, да обходи земята наблизко и далече. Но чувало било овчарчето, че за да пътува човек, му трябвали много пари, а то нямало никак и пасяло овцете за единия хляб и облекло... А да би могло да намери един шиник жълтици, пропилен по самодивската ливада, както разправят, че някога овчарите ги намирали и събирали там в торбите си, или да изрови едно гърне с пари... О, тогава веднага би се спуснало по урвите надолу и би тръгнало да обикаля света...

Един ден овчарчето си пасяло стадото край планинската буйна рекичка и си свирело на направената от него свирка. По едно време забелязало, че по дървото, което служело за мостче на реката, вървял стар, много стар човек. Бялата му брада стигала до пояса, а дългите му бели коси били до раменете. Загледало се момчето в него и трепнало. Никога не било виждало такъв чуден старец. В това време кракът на стареца се подхлъзнал. Едната му обувка се събула и паднала в бързия поток. Като се хванал за един клон на близкото дърво, старецът едва успял да се задържи и да не падне и той в реката.

Като видяло овчарчето, че обувката на стареца ще бъде отнесена от потока долу в стръмнината, скочило веднага, нагазило в бистрите буйни води и бързо настигнало обувката. Извадило я и се завърнало при стареца, който го очаквал, седнал край стадото на малката зелена полянка.

Момчето подало на стареца обувката и когато срещнало погледа му, сторило му се, че старецът не бил с обикновени очи, а сякаш две звезди греели и изпускали чудна светлина. Потръпнало момчето и веднага се сетило, че това навярно не е обикновен старец, а същият онзи вълшебен стар човек, за когото чувало да разправят селяните, че живеел из дебрите и усойте на планината вече от стотици години насам.

Старецът, който знаел да чете мислите на хората, като разбрал какво мисли момчето, усмихнал се и му казал:

– Ти си добро и услужливо момче. Отдавна те гледам и виждам, че не убиваш катеричките, които си играят по клонките на дърветата в гората, не замерваш с камъни птичките, които веселят Божия свят с песните си. Не кършиш клоните на дърветата и не тъпчеш цветята по поляните. Ето, и днес се впусна без страх в потока и извади обувката ми, затова съм намислил да ти се отблагодаря с нещо, което ти най-много би желал.

Момчето изведнъж си помислило за един шиник жълтици, с помощта на които би могло да пропътува света. Но старецът, който прочел мисълта му, се усмихнал и казал:

– Ти, момко, искаш да пътуваш, но не само парите са, които могат да ти дадат възможността да видиш и обиколиш света. Аз бих могъл да ти дам един шиник жълтици и дори един чувал със скъпоценни камъни, но вярвай ми, те ще те затруднят твърде много и няма да ти донесат радостта и щастие, които твоето добро сърце заслужава. Затова ще ти подаря една цигулка. Ти ще я имаш за три години и ако не си доволен от нея, ще ми я донесеш и аз ще ти дам тогава това, което ти ще си избереш. Ако ли пък ти хареса, нека остане за теб и за твоите внуци и правнуци.

Като чуло всичко това, момчето много се зарадвало за цигулката, защото така много обичало да свири, а неговата свирка не издавала много хубави гласове. И докато каже, че с радост приема този дар, старецът изсвирил с уста и веднага се понесла из въздуха чудна цигулка. Тя цялата греела като слънце, а струните ѝ трептели от чисто злато. Лъкът ѝ бил украсен с безценни камъни, които излъчвали различни светлини.

Подал старецът на момчето чудната цигулка, а то от радост могло само да целуне ръката му. Преди да успее да му благодари с думи, старецът бил вече изчезнал.

Вечерта момчето подкарало стадото към селото и като го прибрало в кошарата, седнало под стряхата на една къща и започнало да тегли лъка по златните струни. В същия миг се разнесла такава дивна музика, че и самото овчарче се учудило. А в къщата, под чиято стряха засвирило момчето, свекървата и снахата тъкмо се били скарали. Имало голяма олелия, понеже в караницата се намесили и свекърът, и синът... Току до бой дошла работата, но като чули дивната музика, която се изливала от цигулката на момчето, всички притаили дъх и се заслушали. А цигулката продължавала да изпраща нежни и безкрайно хубави мелодии, които навлизали сякаш в самата душа на човека и му говорели. Говорели му за обич, за мир, за разбирателство...

Когато най-сетне момчето престанало да свири, то се видяло заобиколено от близки и далечни съседи, дошли да видят и да чуят чудната цигулка. Там били и тези, които се карали. Не могли те да се стърпят да останат вкъщи и излезли по-отблизо да послушат.

– Ило – обърнал се към момчето старият човек, в чиято къща била станала караницата, – ти с твоята цигулка ни накара да се примирим и да

не се бием, затова ела тази вечер да вечеряш у дома. Аз съм ти много благодарен!

Момчето се усмихнало радостно, че цигулката му имала такава чудна сила – да примирява скараните, и поблагодарило в душата си на вълшебния старец, който му я бил подарил.

Всички насъбрали се заразглеждали чудната цигулка и всички много я харесали. Никога не били виждали такава хубава цигулка, която така чудно да свири.

На другия ден, тъй като било празник, момчето отишло да посвири на хорото. Никой този ден не се скарал, не се сбили и момците за някоя мома, както това правели друг път. На хорото имало селяни и от съседните села, та до вечерта вестта за чудната цигулка стигнала до много околни селища. И почнали да канят Ило Цигуларчето, както почнали да го наричат вече, да свири по хора и седенки от село на село.

И случвало се често, когато Ило засвирвал, да идват да му благодарят много хора. Някои, които били скарани с жените си, с дъщерите или синовете си, се примирявали и заживявали добре. А тия, които били скръбни и страдащи, изведнъж ставали радостни и весели, защото скръбта им ги напущала. Така цигуларчето Ило пътувало от село на село, от град на град и свирело. Видяло много нови неща, за които някога само мечтаело да види. Радвало се от сърце на всичко, но най-много се радвало на цигулката, която правела такива чудеса. А хората го обиквали, приемали го в домовете си и дълго не искали да го пуснат да си върви, защото където влизало с цигулката си, носело щастие и радост.

Минали години, много градове и села преминал Ило Цигуларчето, пропътувал много царства и господарства.

Случило се веднъж да пътува към някакво ново, непознато за него царство. Дълго вървял Ило из една голяма, непроходима гора. Времето било много хубаво, Слънцето греело, а лъчите му се провирали през листата на дърветата и си играели по главичките на горските цветенца. Ило тъй много харесал гората, че вървял бавно, спирал се по полянките и нощувал по дърветата. Повече от седмица прекарал той в гората, като се хранел с хляба, който носел в торбичката си, и с ягодите, които растели изобилно в гората.

През втората седмица приближавало вече време да излезе из гората, но Слънцето така хубаво греело, птичките така сладко пеели, че на Ило му се искало да остане още. Качил се той на едно дърво, седнал на един удобен клон и засвирил с чудната си цигулка. Гласът ѝ се разнасял надалече, а песента била една от най-хубавите. И тъй както свирел, не забелязал кога край дървото се насъбрали много войници. Когато най-последно престанал да свири и погледнал надолу, той видял много хора, въоръжени със стрели и копия.

Слязъл той от дървото и поискал да запита кои са и какво правят тук, но някой го хванал за рамото и му казал, че царят го вика. Той тръгнал веднага. Отвели го наблизко в една шатра, пред която стоял сам царят, облечен във военни царски дрехи.

Ило, като го видял, поклонил му се дълбоко и го запитал какво иска от него.

– Млади момко, повиках те да ти благодаря за това, което ти направи с цигулката си – му казал царят. – Без да знаеш, ти ми направи голямо добро. Ние бяхме излезли да се бием с нашите съседи от близкото царство и край тази гора бяхме насядали да си починем и да се приготвим за боя. И тъкмо когато аз и войската ми се готвехме да нападнем селищата на нашия съседен цар, чух твоята цигулка, чиято песен влезе в самата ми душа и ми заговори тъй, както не ми е говорил никой досега. Заговори ми по-хубаво от майките на моите юнаци и от техните сълзи, които те проливаха пред мене, за да пощадя живота на чедата им. И колкото повече слушах песента на твоята цигулка, толкова повече сърцето ми се омилостивяваше и аз почнах да разбирам, че трябва да простя всички обиди и неприятности, които ми е нанасял съседът цар. Защото кръвта, която ще пролеем, е много по-ценна от всичко, което бих могъл да взема и да ограбя в замяна на пакостите, които са ми правили хората му. И сякаш гласът на твоята цигулка ми разказваше за плаحوвете на майките по загубените във войната синове, за скръбта на жените по техните мъже и за жалбите на децата за техните бащи, оставили костите си по бойните плета. И разбрах, момко, че мирът от всичко е най-добър. Затова ще прибера войските си и ще пратя пратеници в съседното царство да известят, че отсега нататък искам в мир да живея с всички... А на тебе, момко, който стана причина да останат живи моите млади юнаци, искам да ти дам голям дар. Затова ела с мене в царството ми и си избери това, което най-много ти харесва.

Съгласил се Ило Цигуларчето и тръгнал с войските. През целия път той свирил с цигулката си и развеселявал войскарите. А царят от ден на ден все повече обиквал Ило и се радвал, че омразата му срещу съседния цар се е махнала от сърцето му и се е заменила с обич към всички хора.

Когато стигнали до престолния град, всички излезли да го посрещнат – и млади, и стари. И нямала предели радостта на царя, като виждал стари майки да целуват нозете му от радост, че са се върнали синовете им живи и здрави, как невести постилали със свилени платна пътя, през който щял да мине, а деца му поднасяли кошници с плодове заради завърналите им се бащи.

И тогава още по-добре разбрал царят колко много дължи на Ило и го завел в царските палати, при царските хазни, пълни със злато и скъпоценни камъни. Като му посочил всичките си богатства, казал му да си избере каквото си иска и колкото си иска. Но стоял Ило пред златото и

скъпоценните камъни и не посягал към тях, дори извърнал глава и не искал да ги погледне. Зачудил се царят и го попитал:

– Защо, млади момко, не вземаш от златото и от скъпите камъни, които блестят с всички цветове на дъгата? Или не ти се харесват, или ти се виждат малко? Ето целия ми палат и цялото ми царство – избери си, което ти харесва, и ще го получиш.

– Царю честити – казал Ило Цигуларчето, – хубави са златото и безценните камъни, които ми предлагаш, но аз видях в палата ти нещо по-ценно от златото ти и по-скъпо от камъните ти.

– Кажки какво е то – казал царят, – и ще го имаш!

– Много е скъпо, царю честити, и не знам дали го заслужавам, затова остави ме да взема цигулката си и да посвирия малко. Ако това, което най-много харесах тук, ме намери за достоен, то само ще дойде при мене.

Взел Ило Цигулката и засвирил. Мало и голямо се събрало около него и всички го слушали прехласнати. И когато спрял да свири, видял самата царска дъщеря, която била хубава като майска утрин, да му поднася на сребърна табла плодове, както там бил обичаят.

Скочил Ило и се поклонил на царската дъщеря, която го гледала усмихната с хубавите си очи.

– Ето, царю честити – казал Ило на царя, – ето кое харесах най-много в твоите палати – твоята дъщеря.

– Царската си дума не отменям – казал царят, – щом тя ти харесва, нека бъде твоя другарка.

Още същата вечер по цялото царство обявили за царския годеж, а след три дни почнали приготвянията за сватбата.

В това време пристигнали пратеници от съседното царство, с което царят мислел да води война. Те носели скъпи дарове както за царя, така и за Ило Цигуларчето, благодарение на когото се спряла войната и царството им останало непокътнато.

Девет дни и девет нощи празнували сватбата на Ило Цигуларчето с царската дъщеря. Сам Ило свирил на цигулката си и целият народ го слушал прехласнат, тъй хубаво свирил той.

Три месеца след сватбата Ило се върнал в своето царство, отишъл на планината и намерил стареца, който му подарил цигулката.

– Какво – попитал го старецът, – не ти ли харесва подаръкът?

– Не – отговорил Ило, – ти знаеш, че много ми харесва, и аз през всичкото време съм си мислил за тебе, затова дойдох, макар и след много години, за да ти изкажа благодарността си за нея. Тя ми даде най-хубавия дар, по-хубав от златото и от елмазите – дар, който най-много е потребен днес на Земята – музиката, която да носи мир, любов и радост на хората. А сега кажи ми с какво да ти се отплатя за всичките радости, които получих чрез нея.

– Като не забравяш цигулката и свириш на нея – отговорил му старецът, – и с това да поддържаш мира и обичта в царството, в което царуваш.

И като казал това, старецът изчезнал, а Ило останал сам, без да може повторно да му благодари.

После той се върнал в царството си и всяка сутрин и вечер свирел с чудната си цигулка. И нямало страна на Земята, където да не достигнала вестта за царството на Ило Цигуларчето, гдето всичките поданици живеели в мир и обич помежду си.